



**VAN EILÂN**  
**NAAR MEER**

60 JAAR STAYOKAY HEEG  
ZEILSCHOOL IT BEAKEN

---

**VAN EILÂN**  
**NAAR MEER**

60 JAAR STAYOKAY HEEG  
ZEILSCHOOL IT BEAKEN

EEN GESCHIEDENIS



**Auteur en  
productie**  
Klaas Smit

**Redactie**  
Michiel Fokkema  
Sjoerd Jousma  
Klaas Smit  
Rixt Smit

**© 2006 Stayokay Heeg/zeilschool It Beaken**

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het hostel.

**Eerste druk 2006**  
**ISBN 908112031X**

**Stayokay Heeg/zeilschool It Beaken**  
It Eilân 65  
8621 CT Heeg  
0515-442258  
[www.stayokay.com](http://www.stayokay.com)  
[www.it-beaken.nl](http://www.it-beaken.nl)

**Opmaak binnenwerk en omslag**  
Lokaal Werk,  
Ernst Bernson,  
Pingjum

**Druk**  
Drukkerij Bariet BV,  
Ruinen

**Dit boek is mede tot stand gekomen  
met financiële steun van**  
Stayokay  
Stichting Friese Tjottervloot  
Stichting Wetterherbergen Fryslân

## INHOUD

<b>INLEIDING</b>	5
<b>DEEL I</b>	
<b>WAT VOORAF GING (1929-1940)</b>	
De Uthoeke	8
<b>DEEL II</b>	
<b>HEIT EN MEM PIERSMA (1945-1977)</b>	
It Beaken	13
Vliegende start	14
De winter	21
Het seizoen	22
Cursusweek	23
Wedstrijdzeilen	25
Onderscheiding	26
Heit en Mem	30
10 Tjotters en een Fries jacht	36
<b>DEEL III</b>	
<b>JOHN SANDERS EN ROB VAN ROESSEL (1976-1989)</b>	
John	38
Goedkoper en professioneler	39
Rob	46
Strak programma	49
De zeilschool en herberg gesplitst	54
Tjotter '87	59
Instructeuropelingen en de CWO	64
<b>VERENIGING VRIENDEN VAN DE TJOTTERVLOOT EN STICHTING FRIESE TJOTTERVLOOT</b>	71
<b>DEEL IV</b>	
<b>SJOERD JOUSMA (1990 – HEDEN)</b>	
Oer 't Hout	83
Asielzoekers	85
De zeilschool	88
Na 2006	92
Gasten	93
<b>GERAADPLEEGDE BRONNEN</b>	96



*Het haventje en het schiphuis in 1946*

## INLEIDING

Eind vorig jaar had een aantal (oud-) medewerkers en instructeurs het idee om 60 jaar Stayokay Heeg/zeilschool It Beaken niet ongemerkt voorbij te laten gaan. Het gehele zeilseizoen van 2006 stond al in het teken van 60 jaar, maar er moest ook iets komen voor oud-medewerkers en oud-instructeurs. ‘Een feest’, riepen we, ‘en een boek.’

Niet veel later zat ik bij Pier Piersma op zijn werf te praten over de tijd dat Heit en Mem de jeugdherberg runden. Zijn levendige herinneringen zijn nu vastgelegd en ook de stapel oude papieren onder uit de kast bevatte een schat aan informatie. Mem was lang niet fit op dat moment, maar ik kon toch wel even met Pier mee om wat foto’s op te halen. Hij pakte twee boeken uit de kast met daarin een beeldverhaal van het allereerste jaar van Heit en Mem. Ook de telefoongesprekken en aanvullingen van Jikkie Piersma hebben enorm geholpen een goed beeld te krijgen van het leven van Heit, Mem en hun kinderen op It Beaken. Prachtig materiaal waaruit blijkt dat Heit en Mem met beperkte middelen uit bijna niks een zeer succesvolle herberg-zeilschool hebben opgebouwd.

Ook John beaamt dat in het gesprek wat ik met hem had op een passende locatie: Stayokay Den Haag. Onder het genot van een bord spaghetti en wat drankjes, kwamen de verhalen los. Heit en Mem hadden hun leven gegeven aan It Beaken en John kreeg de eer hun werk voort te zetten en uit te bouwen. De NJHC wilde dat de jeugdherberg meer een bedrijf werd: professioneler en efficiënter. Daar was een behoorlijke dosis creativiteit voor nodig. ‘Het voelde als pionieren en dat beviel me wel’, vertelde John.

Rob vertelde thuis onder het toezien van Wilma dat vooral het opzetten van gedegen instructeuropleidingen en professionele zeilcursussen hem goed is bijgebleven. Het was hard werken en in de winter wel eens eenzaam en koud, maar met instructeurs keer op keer een mooie week organiseren voor deelnemers gaf ook veel energie. Het afscheidboek met verhalen van instructeurs en fotoalbums liggen nog steeds voor het grijpen.

Sjoerd dacht terug aan de roerige afgelopen 15 jaar met stichting Oer ’t Hout (uit Grouw) die de scepter kwam zwaaien, de grote verbouwing en uitbreiding van de herberg, en aan asielzoekers in de winter.

En natuurlijk zocht ik contact met oude bekenden om eens een avond te bomen over die mooie tijd op de zeilschool en de herberg. Ook via de mail kwamen verhalen en foto's binnen die een plek in dit boek verdienden. Helaas kon niet alles worden geplaatst en natuurlijk heb ik niet iedereen gesproken die op It Beaken actief is geweest. Met de keuzes die ik heb gemaakt, is dit boek een geschiedenis geworden van 60 jaar jeugdherbergzeilschool. Ik heb het boek met veel plezier geschreven, hopelijk beleeft jij minstens zo veel plezier aan het lezen en bekijken ervan.

KLAAS SMIT



*Het haventje en het schiphuis in 2006*

# DEEL I

**WAT VOORAF GING**

**(1929 – 1940)**



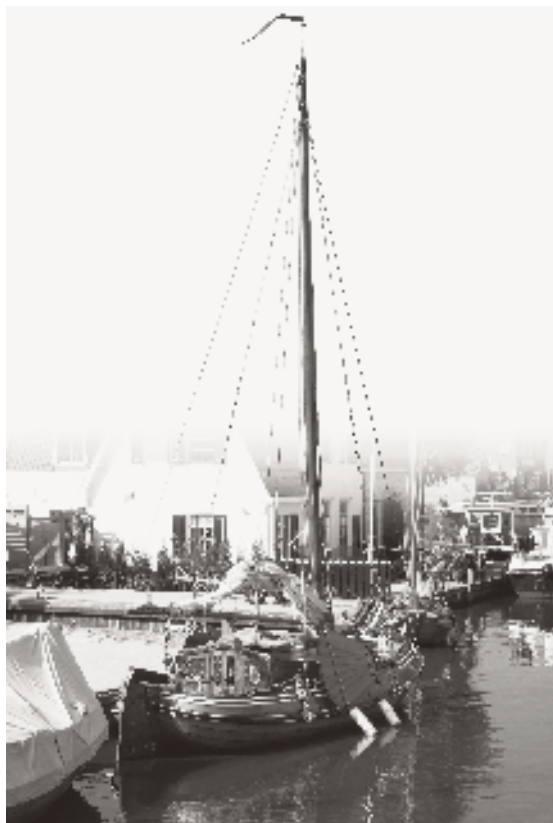
*De dubbele woning voor het personeel van de Madleners*



‘Zuid, zuidwest vier en de *Reiddomp* vliegt over het Slotermeer richting Woudsend. Vlakbij de ingang van de Ee komt ons een valk van een andere zeilschool tegemoet, laverend naar Balk. De cursiste aan het roer is onder de indruk van ons mooie Friese jacht, want ze blijft er maar naar kijken. Ze beheerst het koersvaren echt uitstekend en ook tijdens een vette windvlaag stuurt ze achterom kijkend strak rechtdoor. De valk gaat steeds schever, totdat de dame aan het roer zich niet meer schrap kan zetten en plompverloren uit de valk dondert in het frisse Slotermeer. Wij keren en vragen of we kunnen helpen, maar de instructeur zegt dat ze zich wel redden. De deelnemers bij ons aan boord zijn beduusd en vragen of de *Reiddomp* ook zo scheef kan dat je eruit valt.’

Tienduizenden mensen hebben de afgelopen 60 jaar bij Stayokay Heeg/zeilschool It Beaken een fantastische vakantie beleefd. Dat kan ook bijna niet anders, want It Beaken ligt op een prachtige plek aan het Heegermeer en biedt gasten alle comfort en een scala aan watersportactiviteiten. Maar voordat zeilschool It Beaken er was en voordat de naam Stayokay op de gevel stond, had zich al een roerige geschiedenis afgespeeld op de uithoek van It Eilân.

*De boeier Ibbe bij de werf van Pier Piersma (2006)*



## DE ‘UTHOEKE’

Achter het dijkje van It Eilân was eind jaren ’20 van de vorige eeuw een opslagplaats voor bagger waarop struiken en planten woekerden. In die tijd kwam de familie Madlener met haar twee boeiers naar Heeg. Zij zagen wel wat in de woeste verlaten plek, kochten het stuk grond en doopten het de Uthoeke. Godfried Madlener, getrouwd met de rijke Argentijnse Dorothy, was de eigenaar. In Buenos Aires had deze Godfried een olie-maatschappij en daarom kon hij niet permanent op It Eilân vertoeven. Zijn broer Hans Madlener, een kunstschilder, stelde hij aan als beheerder van het te bouwen buitenverblijf.

De twee boeiers van Madlener heetten *Olga* en *Alice*. De *Olga*, in 1910 gebouwd door Auke van de Zee in Joure, was 14,70 m lang en 4,70 m breed. In 1929 werd het schip in Heeg bij scheepswerf De Jong gerestaureerd

en kreeg de naam *Dorothy*. De *Alice* was veel kleiner, 8 m lang, en verkeerde in zeer slechte staat. Restaureren was niet meer mogelijk en De Jong kreeg de opdracht een nieuwe boeier te bouwen. Dit 8,70 m lange schip werd *Ikbe* gedoopt. Deze schepen zijn bepalend geweest voor de maat van het schiphuis. De kosten van dit schiphuis met werkplaats bedroegen f14.500.

Daarna werd begonnen met de bouw van een atelier voor Hans Madlener voor het bedrag van f1.500. Godfried Madlener had problemen met de betaling van het schiphuis en het atelier. Blijkbaar was de boeierkoning, zoals hij werd genoemd, toch niet zo rijk als hij zich voordeed. Telkens als hij zijn rekeningen weer had betaald, bouwden de aannemers verder. Met horten en stoten verzezen zo de panden op de Uthoeke en in 1935 stond er ook een dubbele woning aan het haventje achter het schiphuis, bedoeld voor het personeel van de Madleners. Wij kennen deze woning beter als het 'Piersmahuis', gebouwd voor f8.500.

Het gedoe met de betaling zorgde ervoor dat de Heegemer aannemers zich terugtrokken toen Madlener nog een villa met uitzicht op het Heegermeer wilde laten bouwen. Daar zouden Hans Madlener en zijn vrouw in moeten gaan wonen. Een aannemer uit Sneek nam de klus ondanks waarschuwingen van collega's aan. Hij kwam niet verder dan het metselen van de fundamente en een grote kelder eronder. De betalingen door Madlener bleven uit en de aannemer ging failliet. Nu de villa er niet kwam,

*De fundamente van de  
Madlener-villa die nooit  
werd gebouwd (1936)*



moest Hans Madlener uitwijken naar de dubbele woning achter het schiphuis. Hij deelde dit huis met zijn schoonzuster, de echtgenote van zijn jong overleden broer Jan, en haar drie kinderen. Geldnood dwong de Madleners de accommodatie beschikbaar te stellen voor vakantiekampen. Dominee Schothorst uit Gaastmeer organiseerde deze kampen voor welgestelde jongeren. Daarom werd in 1936 en 1937 de opdracht verstrekt voor de bouw van vier tjotters op de werf van Wildschut in Gaastmeer. Per stuk kostten deze schepen f425.

Aan het begin van de oorlog verkocht Hans Madlener de Uthoeke aan NSB'er Anneke Vuurhard. Zij was een vriendin van de Madleners en wilde doorgaan met zeilkampen, maar nu voor de Hitlerjugend. De Duitse bezetter stak hier een stokje voor omdat ze verboden om op het Heegermeer te zeilen. Anneke Vuurhard veranderde de naam van het complex in Blijde Wending en organiseerde NSB-kampen.

Wat er allemaal is gebeurd tijdens de Tweede Wereldoorlog blijft onduidelijk. In 1941 dwongen de Duitsers de NJHC zich bij hen aan te sluiten, maar daar voelde het bestuur van de NJHC niks voor en trad af. Een pro-Duits bestuur nam de plaats in en kocht de Blijde Wending. Na de oorlog kwam het oude anti-Duitse NJHC-bestuur terug en hoorde dat de Blijde Wending eigendom was van de NJHC. Daarover waren ze verbaasd en verheugd, want van de 60 jeugdherbergen voor de oorlog waren er na de oorlog nog maar negen als jeugdherberg in gebruik.

# DEEL II

**HEIT EN MEM**

**(1945 – 1977)**





*Ramen lappen van het  
hoofdgebouw (1946)*

Pieter P. Piersma was timmerman en amateur kunstschilder voordat hij vanaf 1946 als Heit Piersma op de jeugdherberg in Heeg een nieuwe start maakte samen met Mem. In maart 1943 werd Pieter door de Duitsers gedwongen op Terschelling voor hen te werken. Hij moest daar meebouwen aan bunkers voor de Luftwaffe. Na het vrije Pinksterweekend in 1944 keerde Pieter Piersma niet meer terug naar Terschelling, omdat er steeds meer jonge mannen naar Duitsland werden gestuurd. Pieter wilde het risico niet lopen op tewerkstelling in Duitsland en dook onder in Eernewoude, waar hij samen met zijn vrouw Coba Piersma-Faber in hun woonark de oorlog doorstond.

Heit en Mem hadden bij het bestuur van de NJHC interesse getoond om als beheerdersechtpaar de vestiging op Terschelling te runnen. Ze werden uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek in Leeuwarden. Openbaar vervoer was er eind 1945 niet, dus werd de reis van Eernewoude naar Leeuwarden per zeilboot afgelegd. Op 12 december 1945 hadden ze een gesprek met het bestuur dat meteen wilde weten hoe zij naar Leeuwarden waren gekomen. 'Zeilend', was het antwoord van Heit. Daar keek het bestuur van op, omdat er buiten een windkracht 9 blies.

Na het gesprek moesten Heit en Mem maar even op de gang wachten. Het bestuur had slechts vijf minuten nodig om een beslissing te nemen: de betrekking op Terschelling kregen ze niet, maar vanwege de zeilcapaciteiten van Heit en de ervaring bij het leiding geven aan groepen van Mem bij de AJC, vond het bestuur hen uitermate geschikt als beheerdersechtpaar op de watersportherberg in Heeg.

## IT BEAKEN

Voordat ze de deuren konden openen moesten ze de panden waar nodig opknappen. Dat was hard werken, want in het eerste seizoen van 1946 duurde de vakantie nog maar zes weken en die korte periode wilden ze volledig benutten. Om alles wat sneller op orde te krijgen is er in 1946 een internationaal werkkamp georganiseerd (zie N.T.B.-kamp in 1946). Ze veranderden ook de naam van het complex: Blijde Wending werd It Beaken. Er kwamen voornamelijk trekkers die in de bootjes dagtochten konden maken. Heit en Mem beschikten over een grote tjotter, de *Reid-domp* en de drie kleinere tjotters waarvan één als vissersboot had gediend: de *Markol*, die nog een ouderwets spriettuig had.

Het was de tijd van de wederopbouw en samen met de meestal zeer jonge stellen in de andere jeugdherbergen, gingen ze de uitdaging aan om Nederland weer vorm te geven. Hoewel het woord emancipatie nog niet was uitgevonden, gold dit toen al voor deze groep mensen. Het onderlinge gevoel van saamhorigheid en vriendschap was groot, tot op de dag van vandaag komen oud-jeugdherbergouders ieder jaar bij elkaar.



*Het Piersmahuis gezien vanuit het schiphuis (1946)*

*'Vlootshouw voor de gasten uit 16 landen' (september 1946)*





*Deelnemers aan het zeilkamp van 30 augustus tot 6 september 1952*

## VLIEGENDE START

In 1947 behaalde Heit het ANWB-zeildiploma. Van de twaalf deelnemers aan die cursus slaagden er maar twee, waaronder Heit en zo kon hij in datzelfde jaar de eerste zeilcursussen aanbieden.

Heit en Mem moesten direct vol aan de bak. De internationale bijeenkomst van jeugherbergcentrales werd gehouden op It Beaken en vele andere internationale gasten wisten de weg naar Heeg te vinden, zodat er meteen een flink woordje over de grens moest worden gesproken om de Engelsen, Amerikanen, Denen en Fransen optimaal te kunnen bedienen. Daar zat ook een behoorlijk aantal grote groepen tussen en om alle deelnemers uit zo'n groep te kunnen laten zeilen huurden ze onder andere het blommeskip van de gebroeders Jongstra erbij. Aan het eind van dat jaar telde de herberg bijna 6300 overnachtingen.

It Beaken stond in die tijd nog letterlijk op een eiland. Na negen uur 's avonds voer het pontje, een ijzeren roeischouw, niet meer. De deelnemers vermaakten zich in de eerste jaren met zingen, kampvuren, volksdansen en later toen er elektriciteit was, liet Heit ook zijn zelf gemaakte dia's zien. Hij wilde daarmee de mooie plekjes van Friesland tonen en zijn liefde voor de natuur overbrengen. Deze dia-avonden vielen erg in de smaak.

*Heit op het blommeskip*



*De originele brief aan  
de deelnemers van het  
N.T.B.-kamp in mei  
1946*

Den Haag, 14 Mei 1946.  
Kees Smit,  
Hoog-Struikstraat 25,

Aan  
de deelnemers aan het werkcamp  
te Heeg van 12 - 28 Mei 1946.

Beste Vrienden,

Aanstaande Zaterdag is het dan zo ver, dat wij met elkaar naar de jeugdherberg te Heeg in Friesland zullen gaan om daar een werkcamp te houden, waarin wij de jeugdherberg een beetje op zullen knappen. Daar naast zullen wij ook nog enige ontspanning zoeken, zodat het bij elkaar een prettige week kan worden.

De enige trein, welke op Zaterdagmiddag naar Sneek gaat, vertrekt om 14.05 van het Centraal Station in Amsterdam. Ik stel dus voor, dat wij elkaar om kwart voor twee op het peroon bij de trein zullen ontmoeten. Het heeft uitsluitend zin om met de N.T.B.-vrienden aan mijn zijde te vertrekken. Wachten wij elkaar ook nog bij Sneek, dan kan het zo zijn dat ieder geval op de best tijdstip het oversteken van Sneek naar Heeg.

Iedereen heeft dan een kaartje naar Sneek en moet, dat hij of zij om kwart voor twee op het peroon van het Centraal Station te Amsterdam is, bij de trein naar Friesland.

Wij komen dan om half zeven aan in Sneek en moeten er op rekenen, dat wij dan waarschijnlijk naar Heeg zullen moeten lopen, want de laatste bus naar Heeg vertrekt om 6 uur uit Sneek, zodat wij daar niets meer aan hebben.

Om af te zien in Heeg dat jeugdherberg "De Hoek". Daar is het werkcamp gericht, daarom wij daar met onze kleding rekening moet houden. Iedereen moet dus, dat hij iets bij zich heeft, wat er in-gem kan. Verder zullen wij ook wel een paar zakken, zodat met de kleding ook de nodige rekening.

Verder komen wij natuurlijk onze levensmiddelen-bonnen voor de week mee en voor over het weekend, die twee zaken samen, een deel in natura. Het is mogelijk, dat wij in Friesland niet alle bonnen nodig hebben, die wij thuis wel in moeten leveren. Maar echter toch alles mee, zo kunt u overtuigd zijn dat het hier lang duurt.

Meer aandachtig lezen wij er eigenlijk niet te geven. We komen dan Zaterdag met een flinke bootje vertrekken om een eilandje haast bij elkaar, en dan kan ik er van overtuigd, dat wij een prettige week zullen hebben.

Met vriendelijke groeten,

Kees Smit,

P.S. Natuurlijk moet er ook lakken en sloop of een linnen slaappak mee. Ik weet niet, of de jeugdherberg de bus heeft; het verdient dan aanbeveling ook daarvoor zelf te zorgen.



*Werken in de tuin*

## N.T.B.-KAMP IN 1946

'Aanstaande Zaterdag is het dan zo ver, dat wij met elkaar naar de jeugdherberg te Heeg in Friesland zullen gaan om daar een werkkamp te houden, waarin wij de jeugdherberg een beetje zullen opknappen. Daar naast zullen wij ook nog ontspanning zoeken, zodat het bij elkaar een prettige week kan worden.

De enige trein, welke Zaterdagmiddag naar Sneek gaat, vertrekt om 14.05 van het Centraal Station in Amsterdam. Ik stel dus voor, dat wij elkaar om kwart voor twee op het peroon bij de trein zullen ontmoeten.

Wij komen dan om half zeven aan in Sneek en moeten er op rekenen, dat wij dan waarschijnlijk naar Heeg zullen moeten lopen, want de laatste bus naar Heeg vertrekt om 6 uur uit Sneek, zodat wij daar niets meer aan hebben.'

Dit is te lezen in de bewaarde uitnodigingsbrief. De voorspelling dat ze te laat in Sneek zouden aankomen, kwam uit, zo blijkt uit het eveneens bewaard gebleven verslag.

## *Een welverdiende zeiltocht*







*Zeilkamp van de  
'De jonge kerk' (1946)*

Ze moesten van Sneek naar Heeg lopen, maar gelukkig kwam Heit hen in Hommerts tegemoet en nam de tassen van de meest vermoeiden over. Na nog een kwartier doorstappen konden ze aan boord van de *Reiddomp*. De hele week heeft deze groep hard gewerkt: *'Er werden strozakken gevuld, de jeugdherberg en het botenhuis werden met carbolineum ingesmeerd, er werden gordijnen genaaid, er werd een tegelpad aangelegd, er werd met bagger gesjouwd, de moestuin werd gewied en bemest, en er gebeurde nog veel meer. En het was allemaal even plezierig. Het scheidt een band om samen te werken.'*

Natuurlijk was er 's middags tijd voor vaartochtjes naar dorpen in de buurt, maar ze mochten van Heit niet zeggen dat ze het meer opgingen, nee, het was 'de' meer. Aan het eind van de week hoefden ze niet weer de hele weg via Sneek af leggen terug naar Amsterdam. Heit heeft ze met de *Reiddomp* naar Stavoren gezeild.



*'De jonge kerk'-deelnemers op het blommekip*



*Het pontje*

Er was een strikte scheiding tussen jongens- en meisjesslaapvertrekken. De jongens sliepen in kamers in de gang, kamer A t/m E. Kamer A was berucht omdat daar de instructeurs sliepen. De meisjes overnachtten in de dubbele woning achter het schiphuis (aan de waterkant) dat de naam het 'meisjeshuis' had. De familie Piersma woonde aan de landkant van de dubbele woning. De sfeer en het unieke karakter van de jeugdherberg, samen met de tjottervloot, vielen ook op bij filmmakers als Bert Haanstra en Fons Rademakers en radiostations die er opnamen kwamen maken.

Heit had het vooral druk met het zeilen en onderhoud van de tjotters, terwijl Mem de volledige huishouding runde wat zeker in de beginjaren niet makkelijk was. Samen deden ze de boekhouding, de reserveringen en de bestellingen. Zo vlak na de oorlog was het eten op de bon, was er geen stromend water, elektriciteit of telefoon. En al het eten moest met de roeischouw tot 1969 van de Nijewâl (nu de Koalddyk) opgehaald worden. Voor de verlichting gebruikten ze in de beginjaren petroleumlampen, niet geheel zonder risico zoals we nog kunnen zien aan brandplekken op het plafond in de eetzaal.

Het eten maakten ze klaar op het kolengestookte fornuis in een kleine keuken. Onder het fornuis zaten grote laden die ook warm werden door het kolenvuur. Het was zonde om met die warmte niks te doen en dus bakte Mem daar oud brood in zodat het

*'Aardappelen voor 90 man'*



*Tjotters vaarklaar maken*



*Dekens uitkloppen*



*Lunchen in de kruitwagen*



goed bewaard kon worden als voer voor de eendjes in de winter. Mem kocht het brood keurig elke maand bij een andere bakker uit het dorp om ze allemaal de gelegenheid te geven iets extra's te verdienen, dit gebeurde ook bij de slaggers.

Vrij snel gingen ze over op gas, maar 'op gas' betekende nieuwe grote flessen in de roeiboort van de vaste wal (Koaldyk) naar de herberg brengen. Hier was ook het bakje met de post, dat iedere morgen voor het ontbijt werd opgehaald. De brug, gebouwd in 1969 verlichtte het werk enorm. Alles kon met de auto tot aan de deur worden gebracht, de auto hoefde niet meer in het dorp gestald te worden. Niet meer bij nacht en ontij met het bootje over en in de winter af en toe afgesloten zitten van alles en iedereen. Stromend water was er in het begin ook nog niet. Het water kwam uit een waterput die voor de hoofdingang stond waar nu het terras is. Aan de waterput was een waterleiding gemaakt en met een handpomp pompten ze het water naar een reservoir op zolder boven de eetzaal. Van daaruit liepen leidingen naar de keuken, de wasgelegenheid en twee douches. De wasgelegenheid voor alle gasten was in de beginjaren in de gang.

In 1948 kwam er stromend water en elektriciteit, in 1950 telefoon. Snelle berichten kwamen tot 1950 per telegram, maar daar moest je steeds voor naar het dorp, dus telefoon was noodzakelijk.



*Met mooi weer lunchen  
aan de zuidkant van het  
hoofdgebouw*

#### MANFRED DE GRAAF

Voor elke medewerker stuurde Heit een brief naar het bestuur: 'Hierbij delen wij u mede dat wij als assistent hebben aangenomen Manfred de Graaf uit Amsterdam, dit per 18 augustus [1955] tegen kost en inwoning. Gaarne ontvangen wij voor hem een arbeidscontract en een werknemersverklaring.'

Pier Piersma herinnert zich Manfred nog goed. 'Op een bepaald moment hadden wij een groep Hagenezen over de vloer met een grote bek en zij zouden ons wel eens vertellen hoe het allemaal zat. Manfred werd als Amsterdammer ook in de maling genomen. Hij daagde de Hagenezen uit met wie het snelst het haventje over kon zwemmen. Manfred zou aftellen en dan doken ze tegelijk te water. Uiteraard bleef Manfred op de wal staan en kwamen de Hagenezen van kruin tot teen pikzwart weer boven water. We hebben ze die week niet meer gehoord.'

Ieder jaar met Pasen, werd het 'paaswerkkamp' georganiseerd. Maximaal 30 deelnemers werkten vanaf paasmaandag in en om de jeugdherberg. Ze werkten hard aan de gebouwen, hoogden paden op, sausden slaapzalen en maakten de tjotters vaarklaar.

*De oude Brûser krijgt  
een schilderbeurt*



Er is een fietsenstalling in het schiphuis gebouwd, een openhaard gemaakt (waar onderin nog een fles met namen is ingemetseld) en er werden vriendschappen voor het leven gesloten. Vrijdag maakten ze de klussen af en bouwden ze een enorme brandstapel voor het paasvuur om de week af te sluiten. Er was altijd veel animo voor deze kampen.

Tijdens het seizoen moesten de gasten gewoon meehelpen in de huishouding. Iedereen had gedurende de week corvee, dat varieerde

*'Kampvuur aan de Graft'*



van afwassen, kamers schoonhouden of afruimen. De zeilinstructeurs draaiden per toerbeurt ook diensten, zoals 's morgens vroeg de vleeswaren snijden, tafels dekken, meehelpen keuken schrobben en post halen. Daarvoor was allemaal geen vast personeel.

Met de scholen in het dorp hadden de Piersma's een jaarlijkse himmeldeï georganiseerd. De schoolkinderen hielpen dan mee om de troep aan de oevers van het Heegermeer op te ruimen.

## DE WINTER

In de winter kwamen er geen gasten. Om de kost te verdienen gaf Heit in de wintermaanden handenarbeidles aan het Nut in Leeuwarden, de huishoudschool in Sneek en de Mulo in Joure. In het begin reed hij daar op de brommer heen, maar dat was eigenlijk geen doen, dus zodra het maar enigszins kon, kwam er een auto, die in het dorp werd gestald.

Op zondagen gingen ze al vroeg op pad gingen. Het gezin bracht de vrije tijd zoveel mogelijk buitenshuis door waar de liefde voor de natuur aan de kinderen werd overgedragen.

Heit heeft als amateurschilder ook vele mooie natuurgezichten vastgelegd, later legde hij zich meer toe op het maken van grote abstracte houten beelden. Hij was creatief en had twee rechter handen. Zo is het reliëf in koper op de brug in Woudsend door Heit Piersma gemaakt. Ook veel houtsnijwerk aan de tjotters van It Beaken is van zijn hand. En later, toen zoon Pier een eigen werf had in Heeg, heeft Heit ook vele nieuwe Friese jachten en tjotters van houtsnijwerk en mastwortels voorzien.

*Het reliëf in koper van Heit  
op de brug in Woudsend  
(2006)*



In de winter als er ijs lag, stapte Heit er als eerste op met zijn prikstok. Hij was ijsmeester bij de YWC en controleerde het ijs en zette samen met zijn kinderen en vrijwilligers uit het dorp de banen uit. Een paar keer is er een reünie voor instructeurs in de winter gehouden om te schaatsen langs de plekken waar ze zomers instructie gaven. Aan het eind van de dag aten ze met het bord op schoot stampot in de kamer bij Heit en Mem. Ze sliepen dan met z'n allen in het meisjeshuis en bij het wakker worden stond het ijs op de deken.

## CHOCOLADE

'Heeg, 16 september 1956

Geacht Bestuur,

Hierbij delen we u mede dat wij op het eind van het seizoen nog 100 repen in voorraad hebben. Daar deze niet van één soort zijn kunnen wij ze niet terugzenden. Kunnen wij deze repen sturen naar een weekend jeugdherberg. Vorig jaar hebben wij een 50 tal zelf gehouden, maar deze waren in het voorjaar verschimmeld, zodat wij dit liever niet weer doen.'



*Flink inschikken  
anders past het niet*

## HET SEIZOEN

Al snel liep het seizoen van 15 mei tot 15 september. Een verdwaalde trekker die buiten het seizoen aanwaaide, kwam in Heeg nooit voor een dichte deur. Meestal waren dit Amerikanen of Australiërs op toer door Europa. Bedden genoeg in de winter, maar geen verwarming en soms was het water nog afgesloten. Eten deed de wintergast met de rest van het gezin Piersma aan tafel thuis: hij zat anders zo alleen in het hoofdgebouw.

Heel veel buitenlanders vonden hun weg naar It Beaken. Vanaf begin jaren '60 kwamen er steeds meer scholen uit Nederland, waardoor het voorseizoen steeds drukker werd. Bijzonder waren de 'bejaardencursussen'. Een zeilcursus voor mensen vanaf een jaar of 25, die in allerlei beroepen werkzaam waren en altijd al hadden willen leren zeilen. Vaak ook mensen met een eigen boot die zichzelf nog niet helemaal vertrouwden. Onder hen verpleegsters, boekhouders, directeurs en huisvrouwen. Een prachtige mengelmoes van mensen, die in een week tijd van een losse groep individuen met zeer verschillende levensopvattingen tot een zeer

hechte groep groeide. Heit zijn slotwoord aan het eind van de cursus was altijd: 'Als de groten van de aarde nou eens een week op zeilcursus kwamen hier, dan zou er heel wat minder oorlog zijn.' Zowel voor de deelnemers als voor de instructeurs, keuken-assistentes en Heit en Mem waren dit heel bijzondere weken.

Stonden in voor- en najaar de zeilcursussen centraal, in het hoogseizoen werd er 'kamp' gevaren met tochten over het Tjeukemeer, door de Luts of naar Hindeloopen, Workum of Sloten. Het gastenboek van het stadhuis in Sloten laat de historie heel mooi zien aan hand van de opmerkingen die erbij zijn geschreven door deelnemers aan deze tochten.

Als Heit niet mee was, had de hoofdinstructeur de verantwoordelijkheid en die moest er op toezien dat iedereen veilig en op tijd weer in Heeg aankwam. Het was dus vaak tellen en goed het weer in de gaten houden om op tijd iedereen te kunnen waarschuwen. Als de wind wegviel sleepte de *Reiddomp* met motor als moedereend de tjotters als jonkies in het gelid achter zich aan, om toch nog op tijd thuis te komen.

Overall trok de vloot de aandacht en even een beetje showzeilen werd dan ook niet geschuwd. Zoals na het bekijken van het skûtsjesilen, even in kiellinie langs het publiek of voor de wind op een vaste brug af en precies op tijd strijken.

*'De theorieles' (1951)*

## CURSUSWEEK

De zeilcursussen kenden een vast programma: iedere avond theorie, behalve woensdag en vrijdag, en afzeilen in het meersgat of op de toen nog rustige viersprong. Heit met de rug tegen het bakken naast het 'Witte huisje' vaak met het 'lulijzer' (megafoon) voor als er iets mis dreigde te gaan.

De diplomalijn bestond uit:

Fokkenmaat, als je nog niet alleen in een boot vertrouwd was,

Kleine A, als je iets beter kon zeilen, maar nog weinig ervaring had,

Grote A, als je wel alleen in een boot vertrouwd was, maar nog een fokkenmaat nodig had,

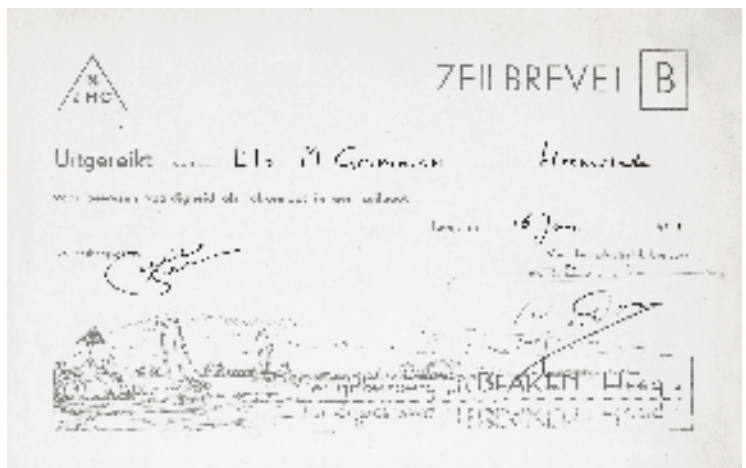




*Zeilbrevetten in de tijd  
van Heit en Mem*



B, als je alleen het meer op kon in een tjotter en onder andere kon aanleggen op een boei met een ei ertussen, en man-over-boord kon binnen de gestelde tijd en in één keer goed.



*Instructeurdiploma*



De diploma's werden uitgereikt op de wekelijkse bonte avond, waar de instructeurs altijd goed waren voor diverse acts met gebruik van het nodige water. Ook was er een huisband met swingende dixielandmuziek, die iedere week voor sfeer zorgde. Veel talent is er voorbij gekomen in al die vrijdagavonden, die de afsluiting vormden van de zeilweek. In het hoogseizoen kwamen vaak kinderen meerdere weken aaneen in Heeg. Het was ook geen uitzondering, dat zowel gasten als instructeurs elkaar jaar op jaar in Heeg zagen. Sommigen zijn wel 10 opeenvolgende jaren te gast geweest.



*'Heit geeft theorieles'*

## WEDSTRIJDZEILEN

Vaste regel was ook het deelnemen aan de zeilwedstrijden in Heeg, Langweer, Workum en Sneek, de hardzeildag tijdens de Sneekweek. Voor de wedstrijden werden de tjotters helemaal van onderen geschrobd en ook bekeken, want soms zat er wel eens een blikje onder. Bij de *Reiddomp* werd vaak nog de schroef verwijderd door veel mensen voorin te zetten, zodat de scheg op de wal gelegd kon worden. Na de wedstrijd plaatsten ze de schroef via dezelfde methode weer terug. De *Hoants*, *Friso* en *Wilster* waren echte wedstrijdboten, die dan ook vaak in de prijzen vielen. Met harde wind was de *Brûser* een geduchte concurrent.

*'Snelheidsduivel'*



Grote fokken waren roversgoed en je moest dan ook op tijd in het schiphuis zijn om zo'n fok te regelen. Sterk waren de verhalen na de wedstrijden aan de keukentafel, waar bij thuiskomst de koffie klaar stond. De assistentes in de keuken en Mem konden al van verre zien wie gewonnen had: de tjotter die de vlag aan de boom in de mast had gehesen.

Uniek was de actie tijdens de Sneekweek. Plotseling had de organisatie van de Sneekweek besloten dat de ronde en platbodemjachten niet langer op hardzeildag mee mochten doen aan de wedstrijden, terwijl de oorsprong van die hardzeildag en de Sneekweek bij deze ronde en platbodemjachten ligt. Dat was Heit tegen het zere been. Op een hardzeildag is de hele vloot naar het Sneekermeer gevaren en heeft daar een fraai staaltje admiraalzeilen laten zien met ruim windkracht 5. In kiellinie voer de hele vloot in de pauze van het wedstrijdprogramma langs de starttoren en het starteiland. De laatste en kleinste tjotter, de oude *Tjilling*, had een protestvlag in het zeil. Het werd een indrukwekkend protest, dat heel veel aandacht kreeg in de pers en applaus van de honderden mensen die bij de starttoren zaten.

## ONDERSCHEIDING

De schepen uit de begintijd werden aangevuld met twee wedstrijd-tjotters die Heit kon kopen. Ook kwamen ze in het bezit van de 'nieuwe' *Reiddomp*. In 1955 bleek de oude te slecht te zijn, het jacht zat al helemaal in blik. Heit schreef op 7 augustus 1955 aan het bestuur van de NJHC dat de *Reiddomp* voor f500 verkocht kon worden aan oud-zeilassistent J. Wegburg. Deze nieuwe eigenaar wilde graag in drie termijnen betalen en de boot bij de herberg laten liggen. Zonodig kon de herberg de oude *Reiddomp* dan nog gebruiken, waarbij de inkomsten voor de NJHC waren. Heit wilde van het bestuur weten of zij met deze voorwaarden akkoord konden gaan. Op 31 augustus 1955 heeft Heit een brief geschreven aan het bestuur waarin staat dat de verkoop van de *Reiddomp* niet doorging, J. Wegburg zag van de koop af. Uiteindelijk is het jacht toch verkocht aan ene E.W. de Wilde de Ligny en kocht Heit met het bestuur de 'nieuwe' *Reiddomp*, een Fries jacht met tjotterroer. Oud-directeur J. van der Harst van de NJHC vertelde op de donateursdag van de Stichting Friese Tjottervloot eerder dit jaar hoe die aankoop verliep: 'Heit ging samen met mij kijken bij het te koop aangeboden

Groepsfoto  
N.T.B.-kamp (1946)





Reiddomp II

Friese jacht. Bij de eerste aanblik was Heit verliefd op het schip en begon het helemaal op te hemelen. Ik schrok hier een beetje van, omdat ik nog wat van de prijs wilde afhalen en probeerde Heit met mijn blik duidelijk te maken dat hij wat minder enthousiast moest zijn. We kwamen met de eigenaar overeen dat we de nieuwe *Reiddomp* voor iets meer dan f2000 mee konden nemen.' Ook de *Brúser* voegde Heit toe aan de vloot en hij gaf werfbaas Berend de Jong uit Heeg de opdracht een aantal tjot-ters te bouwen.

De inzet voor traditionele ronde en platbodemjachten heeft geleid tot de unieke vloot van It Beaken. In 1965 toen de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) tien jaar bestond, werden Heit en Mem gehuldigd door het bestuur van de SSRP en mochten ze de W.H. de Vos-prijs in ontvangst nemen. In de notulen van de het bestuur staat:



*Muziek tijdens de lunch*

*'In een stijlvolle ceremonie werd bij de Jeugdherberg "It Beaken" de W.H. de Vos-prijs uitgereikt aan "Heit" Piersma, op grond van de volgende overwegingen:*

*De heer Pieter Piersma heeft zich bijzonder verdienstelijk gemaakt voor het door de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten nagestreefde doel:*

*door in 1946, in een tijd, waarin de belangstelling voor het zeilen met ronde- en platbodemjachten in ons land sterk tanende was, welbewust een zeilschool te beginnen met als enig materiaal vier oude tjotter.*

*door, hierin gesteund door het hoofd-, districts-, en plaatselijke bestuur van de Nederlandse Jeugdherberg Centrale, deze zeilcursussen en het tjottermateriaal gestadig uit te breiden en te restaureren, te weten:*

*a. door de bouw van vier nieuwe tjotters bij de werf van Berend de Jong te Heeg, waardoor deze werf sinds 1948 een belangrijke stimulans werd gegeven met de bouw van Friese ronde jachten door te gaan;*

*b. door het eigenhandig restaureren van de eerste vier oude tjotters en de algehele restauratie van twee aangekochte zeer oude tjotters.*

*door, hierin actief gesteund door zijn echtgenote en een groeiend aantal door hem gevormde instructeurs, aan enige duizenden jeugdige*

– en de laatste jaren ook aan oudere – cursisten de kunst van het zeilen met en de liefde voor het oud-vaderlandse zeiljacht stelselmatig aan te leren en met groot enthousiasme bij te brengen.

*Aldus werd in de loop van bijna 20 jaar een grote schare rondzeiljachtzeilers aangekweekt, waarvan velen blijvende vriendschappen onderhouden met 'Heit' en 'Mem' Piersma.'*

Voor al zijn werk heeft Heit ook een koninklijke onderscheiding ontvangen.



*Vermaak op  
het blommekip*



*Mem en dochter Reinie*

## HEIT EN MEM

Het werken in de jeugdherberg betekende voor Heit en Mem van mei tot september, 7 dagen per week, van 's morgens 7 tot 's avonds minstens 11 uur in touw zijn. Ze kregen daarvoor tezamen één loon. Hun idealisme was hun voornaamste drijfveer. Het gezinsleven met Reinie, Pier en Jikkie speelde zich in de zomer voor het grootste deel in en rond de keuken van de jeugdherberg af. Later hebben de kinderen jarenlang meegedraaid in de jeugdherberg als zeilinstructeur.

*De eetzaal (1952)*



*'Bloemen determineren'*

Heit en Mem kregen geen vrije dagen in het seizoen, dit gebeurde pas halverwege de jaren '60. Pas toen zijn ze voor het eerst midden in de zomer op vakantie geweest. Iet Sevenhuysen en Tom Rusting vervingen Heit en Mem. Beiden kwamen al jaren in Heeg, Tom was jarenlang hoofdinstructeur en Iet hielp veel bij de boekhouding.

De jaren daarna hadden Heit en Mem af en toe een vrij weekend in het seizoen, dat werd doorgebracht in hun zeeschouw *Utsjitter*. Vaak kwamen ze niet verder dan de Viersprong om daar bij te slapen.

In de jaren '70 zijn het atelier en het hoofdgebouw met elkaar verbonden. Vlak voor de Piersma's vertrokken, verrees er op de fundamente van de Madlener-villa een bungalow, die door de opvolger van Heit en Mem, John Sanders, werd betrokken. Diverse pogingen van Heit en Mem om op het fundament een woning te realiseren, om daarmee het meisjeshuis uit te kunnen breiden, zijn door de NJHC nooit gehonoreerd.

Heit en Mem hebben in al die jaren dat ze in It Beaken werkten en woonden geprobeerd iets van hun idealisme en enthousiasme op de jeugd uit veel landen over te brengen: respecteer de ander en je kunt iets van de grond krijgen als je er samen de schouders onder zet. Het was niet alleen hun werk, maar ook hun leven, een rijk en zinvol leven.



## HOE HET ECHT WAS BIJ HEIT EN MEM

Toen ik in 1968 begon op It Beaken, waren er drie losse gebouwen: het atelier, de jeugdherberg en het huis van Heit en Mem. Het atelier was de slaappleats van de assistentes, keukenmienen en instructrices. Daarnaast was het de uitstalplaats van Heit zijn beelden en schilderijen. In een zijkamertje had hij zijn houtdraaibank en dergelijke opgeslagen. De instructeurs sliepen op zolder, boven het dagverblijf. Licht en lucht kwamen binnen via een dakraam en een kleine dakkapel. Het was er in de zomer altijd bloedheet en dus heette het de zweetkeet. Deze slaappleats van de instructeurs had een praktisch voordeel. Heit wakte de instructeurs 's ochtends steevast met de kreet van onderaan de ladder: 'Mannen boven!', en vervolgens het verzoek om de boten voor het ontbijt nog buiten te leggen.



In het midden van het dagverblijf stond de tafel van Heit en Mem. Zij zaten aan het einde van de tafel met het uitzicht op de Graft. Zij deelden de tafel met hun gezin en met de assistenten. Daaromheen zaten de gasten aan lange tafels, schouder aan schouder want anders pasten er geen honderd mensen aan tafel. De maaltijd verliep volgens een strak schema. Heit gaf het startsein met het verzoek om een ogenblik stilte. Voor het toetje was er ook een vast ritueel. Naar analogie van de overstagmanoeuvre zette Heit in met 'fokkie' en de hele zaal antwoordde met 'door' en daarna mocht iedereen gaan genieten van het toetje. Soms doorbrak Mem het protocol en liep naar buiten om een passerende schipper luidkeels te wijzen op ongerechtigheden op of aan zijn schip. Heit sloot de maaltijd af weer het een verzoek om een ogenblik stilte.



Overdag stond het zeilen centraal. Liefst om half tien het water op en niet voor vijf uur terug. Je kon kiezen tussen cursus en kamp. De cursus had een vast programma: zondag naar Gaastmeer om te wennen aan de tjotters en om te leren koersvaren. Maandag en dinsdag oefenen in sturen met de zeilen, overstag gaan, gijpen, enzovoort op de Viersprong en in de Rakken. Woensdag weer naar Gaastmeer met als doel om de cursisten zelfstandig een rondje rond het eiland te laten varen. Op elke hoek van het eiland zat natuurlijk wel een instructeur om een oogje in het zeil te houden. Donderdag was voor de laatste details en vrijdag was voor examenzeilen op de viersprong. Heit hield persoonlijk toezicht op de voortgang en op de examens.

De instructeurs hadden een scala argumenten om bij goed zeilweer ook 's avonds het water op te gaan. De zeilen moesten nog even drogen, de rakbanden stonden niet goed, noem maar op.

In het algemeen maakte Mem de corveelijst voor de assistenten, vroege dienst, pleecorvee, aardappelen en andere klussen. Soms deelde Mem cadeautjes uit: de meisjes moesten na een dag hard werken naar buiten. Dan kreeg een instructeur een speciaal corvee: een rondje Woudsend zeilen met één van de keukenmienen. Heit en Mem trakteerden zichzelf soms ook op een rondje met het Friese jacht de *Oude Liefde* dat een tijd lang bij de jeugdherberg in gebruik is geweest; dan haalden zij je glunderend halverwege naar Woudsend in.





De jeugdherberg was in die tijd absoluut alcoholvrij. Als je 's avonds zin had in een biertje, moest je naar het dorp. Deze mogelijkheid werd beperkt door de werktijden van de pontbaas. Naar het dorp lukte meestal wel maar na afloop terug niet. Sommigen losten het probleem op door te gaan zwemmen met een bundeltje kleren in één hand boven water. Een andere oplossing kostte wat meer voorbereiding. Je kon het bootje van Pier lenen en daarmee oversteken. Dat had één nadeel; op de terugweg liep de kortste route vanaf de vaste ligplaats van het bootje langs het huis van Heit en Mem.

*Jaap Rouwé*

## 10 TJOTTERS EN EEN FRIES JACHT

In de tijd van Heit en Mem Piersma is de vloot van It Beaken gegroeid tot 10 tjotters en 1 Fries jacht. Heit Piersma was eigenaar van drie schepen, de *Hoants*, *Brûser* en *Friso*. Bij hun afscheid in 1977 hebben Heit en Mem die tjotters overgedragen aan de NJHC. De vloot ronde en platbodems van nu is niet meer dezelfde als in de tijd van Heit en Mem.

Verschillende schepen zijn door hun eigenaren tijdelijk in bruikleen gegeven aan It Beaken, zoals het Friese jacht de *Oude Liefde* en de grote tjotter de *Yntsje*. De *Strider* heeft jarenlang meegevaren, een ijzeren jacht van zo'n 6 meter. In het hoogseizoen voer vaak ook de *Utsjitter* mee om alle deelnemers aan de zeilkampen een plaats te bieden.

### DE HUIDIGE VLOOT

Naam	Nummer	Bouwjaar	Bouwer	Plaats
Wearlamke III	2	1984	Piersma	Heeg
Wylp	4	1953	De Jong	Heeg
Hoannemosk II	5	1984	Van der Meulen	Sneek
Wink II	6	1985	Van der Werff	Workum
Tjilling II	7	1970	De Jong	Heeg
Wilster	8	1926	Lantinga	IJlst
Hoants	10	1927	Van Wageningen	Veenwouden
Brasem	13	1926	De Jong	Heeg
Brûser II	14	1984	Blom	Hindeloopen
Friso	15	1920	De Jong	Heeg
Reiddomp II	RD 51	1918	J.O. van der Werff	Buitenstvallaât

# DEEL III

**JOHN SANDERS  
EN  
ROB VAN ROESSEL  
(1976 – 1989)**



*De vloot begin jaren '80*

## JOHN

Begin 1977 namen Heit en Mem Piersma afscheid van hun herberg-zeilschool. Het was meer dan alleen werk, het was hun leven geweest. De NJHC had John Sanders aangesteld als opvolger van Heit en Mem. Hij had alléén gesolliciteerd naar de functie van beheerder, voor hem zou het een baan zijn, werk. In 1975 had het NJHC-bestuur het vader- en moederschap op herbergen officieel afgeschaft en vervangen door de termen beheerder of bedrijfsleider.

John kreeg, ook toen al, een jaarcontract. Wanneer hij in zijn eerste jaar 7500 overnachtingen zou realiseren, kon hij een contract voor onbepaalde tijd krijgen. In het laatste jaar hadden Heit en Mem 6800 overnachtingen gehaald. John ging ruim over zijn doel heen, maar toch vond de afdeling P&O op het hoofdkantoor dat hij het jaar daarop pas een vaste aanstelling kon krijgen. Hij werd laaiend en herinnerde de bazen in Amsterdam aan hun belofte, die ze daarna alsnog gestand deden.

Het wonen op zijn steilsteven moest hij opgeven; de bungalow met uitzicht op het Heegermeer was niet voor niks gebouwd. Tegelijk met de bungalow waren ook vier nieuwe slaapzalen opgeleverd, de 'kajuiten', een uitbreiding van 32 bedden. Voor die tijd kon je de nieuwe slaapzalen als luxe bestempelen: allemaal met eigen wasgelegenheid, douche en toilet op de kamer.





*De hoofdingang van  
It Beaken in de jaren '80*

De nieuwbouw moest feestelijk worden geopend. Daarvoor brachten ze het terrein enigszins op orde. Ergens in een hoek lag een verroest roeischouwtje, dat mooi kon dienen als plantenbak en zo gebeurde het dat het pontje van Heit en Mem de laatste jaren het kleurrijke boegbeeld was van de herbergentree.

## GOEDKOPER EN PROFESSIONELER

John kende It Beaken voor zijn aanstelling alleen van buitenaf. Het zag er altijd keurig uit met de prachtige tjotters aan de wal. Hij had de indruk dat deze zeilschool echt tot de top van Friese zeilscholen behoorde en dat het geheel zeer soepel was georganiseerd. Een topzeilschool was het zeker. Ook leefde John in de veronderstelling dat Heit en Mem Piersma de wind er flink onder hadden bij de instructeurs. Dat bleek niet altijd het geval, zo vertelt John: 'Instructeurs vertelden mij dat Heit zo rond tien uur 's avonds altijd de ronde deed om te zien of iedereen zich wel rustig hield. De instructeurs lagen keurig in bed, maar zodra Heit naar huis was, stonden ze weer op om naar d'Ald Wâl te gaan.'





*De oude bar*

John moest de herberg runnen als een bedrijf, het moest allemaal goedkoper en professioneler. Dat viel niet mee, omdat het gebouw en de tjotters bewerkelijk zijn. Ze vergen beide veel aandacht en onderhoud, maar voldoende geld om de werkzaamheden uit te besteden was er niet. Het eerste jaar deed John het onderhoud aan de tjotters zelf. Met incidentele hulp begon hij zelf zwaarden te maken. Later maakten ze masten en brandden ze zelf gangen om de schepen te restaureren.



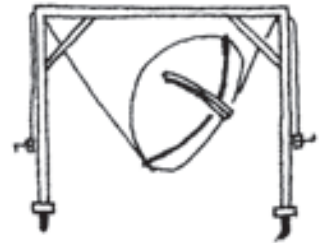
*Hennie Vreugdenhil  
en Lenze Meinsma tijdens  
een klusweek*



*Gerrit-Jan de Vos  
restoureert de Tjilling*

Net als onder Heit Piersma kwamen de instructeurs helpen met het onderhoud: vlonders verven, tjotters lakken en restaureren. Van de tjotters zagen de *Wilster*, *Hoants* en *Friso* er het beste uit. De overige zeven hadden echt onderhoud nodig. Het onderhoud alleen doen, was te veel. Vrij snel, in 1978 benoemde de NJHC een assistent-beheerder watersport Johan Kroes. Hij kreeg niet alleen de taak samen met John het onderhoud aan de tjotters te doen, maar ook alle zeilactiviteiten in het seizoen te regelen.

Heit Piersma had het bootjes takelen in het schiphuis bedacht. Het schiphuis had slechts twee grote boxen, precies zoals Madlener het had laten maken voor zijn twee boeiers. Elke winter werd er opnieuw een stellage gebouwd, zodat de tjotters op balken boven het water konden liggen. In de tijd van John zijn er drie lange boxen in het schiphuis gemaakt. Van der Meulen uit Woudsend heeft de palen geplaatst en het bevestigen van de balken deden ze zelf. Nu hoefden ze 's winters alleen dwarsbalken neer te leggen. Ook lasten ze een speciale takelhouder die makkelijk te verplaatsen was.





*De tjotteromkeermachine*

Via de kleine werkplaats in het schiphuis reden ze de tjotters op een kar naar buiten. Daarvoor zat een dubbele deur in het schiphuis. Vervolgens konden ze een glaspui uit de herberg tillen, zodat de tjotters naar binnen konden worden gereden. Het schiphuis was onverwarmd en te koud voor het lakken van de bootjes. Per paar brachten ze de tjotters in de bar waar wel een kachel stond. Eigenlijk was het onverantwoord hoe we dat deden, aldus John: ‘We tilden de loodzware pui eruit met een paar man en dat vonden we heel gewoon. Dat er nooit iets misgegaan is, mag een wonder heten als ik er nu op terug kijk.’



*Losmaken doe je met cola*



*Katja maakt de rondhouten en vallen winterklaar*



*Zonder omslaan*

## NATTE WINDSTILTE

Het is zaterdagnacht in het Kraaijenest. Ando en Maarten hebben zojuist een fraaie, onschuldig ogende passante klem gezet tegen de bar en verheugen zich op een spannende avond met z'n drieën, als aan de voordeur alarm wordt geslagen. Ze laten die dame uit hun handen lazeren en vijf tellen later dondert 't Skouspul op vol vermogen door de pikzwarte zomernacht richting Woudsend.

Wat vooraf ging. Het slappe weekje windstilte heeft Hennie V. en Kees B. geen goed gedaan. Het is één ding om als instructeur voortdurend het roer aan onze minder getalenteerde gasten te moeten laten, als er dan ook nog geen wind is ga je toch twifelen aan de juistheid van je keuze, het nut van tjotTERS in het algemeen en dat van jou in het bijzonder.

In een poging in elk geval de geestelijke Doldrum achter zich te laten, pakken beide heren na het toetje de Wilster en zetten koers naar Woudsend. Maar, om met de Britse filosoof Rupert Sheldrake te spreken, 'Mother Nature doesn't give a damn' en exact op het verste punt van de tocht valt het allerlaatste zuchtje wind weg.

Professioneel als beide heren zijn, besluiten ze hun bootje maximaal te trimmen op deze extreme weersomstandigheid. Kees maakt de eerste rakbandjes los om het grootzeil nét dat stukje extra bolling te geven en klimt via de mastkoker omhoog om ook de bovenste bij te stellen.

Na zijn redding door de (schaterlachende) bemanning van 't Skouspul, vertelt Kees dat tot dat moment eigenlijk alles helemaal volgens plan ging. Het angstig gepiep dat Hennie uit de diepte van de Wilster opzond, deerde hem niet. Wel vond hij het vreemd dat hij de waterspiegel ineens met zijn handen kon aanraken, terwijl hij toch zo hoog in z'n mast zat...

Kees B. en Hennie V. (we houden ze graag anoniem) gaan de geschiedenis in als de eersten die er in slaagden om met een Tjotter om te slaan, bij absolute windstilte. Het zou voor Hennie niet de laatste keer zijn.



*Hennie V. (nog)  
hoog en droog*

*Louis Huyskes*



## ROB

In mei 1981 volgde Rob van Roessel Johan Kroes op als assistent-beheerder watersport. Zijn taken waren dezelfde als die van Johan: de schepen onderhouden en instructeurs regelen.

Rob was geen onbekende op de zeilschool. Tien jaar eerder, in 1971, was hij begonnen als instructeur onder Heit Piersma. Een opleiding tot instructeur bestond niet. Je kwam met Pasen een week naar de herberg om mee te helpen de boten klaar te maken. Daarna kon je in de praktijk laten zien hoe het zat met je zeilkunsten. Heit had wel al elk seizoen een hoofdinstructeur die de nieuwkomers stukje bij beetje op weg hielp. Zo kreeg Rob begeleiding van Jaap Rouwé. De hoofdinstructeur voer ook altijd in de *Reiddomp*: status en een schip waarmee je nog eens een tjotter kon 'redden'. Rob heeft niet de herinnering aan Heit Piersma als een strenge man. Wel kreeg je ongenadig op je donder als je iets fout deed wat niet hoefde.

In zijn tweede jaar begeleidde Rob samen met Riekje Maljers de nieuwe instructeurs. Jan Stolp was hoofdinstructeur en kon de ondersteuning goed gebruiken. Het werk aan de bootjes in de zomer behoorde ook tot het takenpakket van de hoofdinstructeur. Deze was dan ook van mei tot oktober in dienst.



## WOEDEND

Het was in het voorseizoen van 1981 en ik weet het nog goed. We hadden een schoolgroep uit Zaandam en vijf tjoeters. Op de ochtendscheepsraad hoorden we dat de meteo een prachtige dag had voorspeld. Dus een dagtocht Workum. Dat ging allemaal prima, maar op de terugweg zag ik een dreigende lucht hangen. In de Inthiemasloot vroeg ik aan de CL (cursusleider) of we niet even moesten wachten in het Piel tot de bui over was. Dat kon niet, want we moesten op tijd terug zijn voor het eten. Dus voeren we door en er kwam me toch een wind uit die bui zetten, tot en met waterhoosjes aan toe. Het enige wat we nog konden doen was de tjoetter rechtop proberen te houden. Daarna begon het te stortregenen en was de wind weg. De regen spatte zo hoog op, dat ik alleen staand op de mastwangen nog net de masttoppen van de andere tjoeters kon zien. Zelfs mijn laarzen stonden in no time vol met water, net als de Hoannemosk trouwens. Hozend en bomend hebben we de andere tjoeters opgezocht die bij Gaastmeer aan lagerwal dreven. Uiteindelijk kwam de groep te laat voor het eten. Ik kon mijn woede nog inhouden tot de scheepsraad, maar daar viel ik fel uit tegen de CL van die dag.

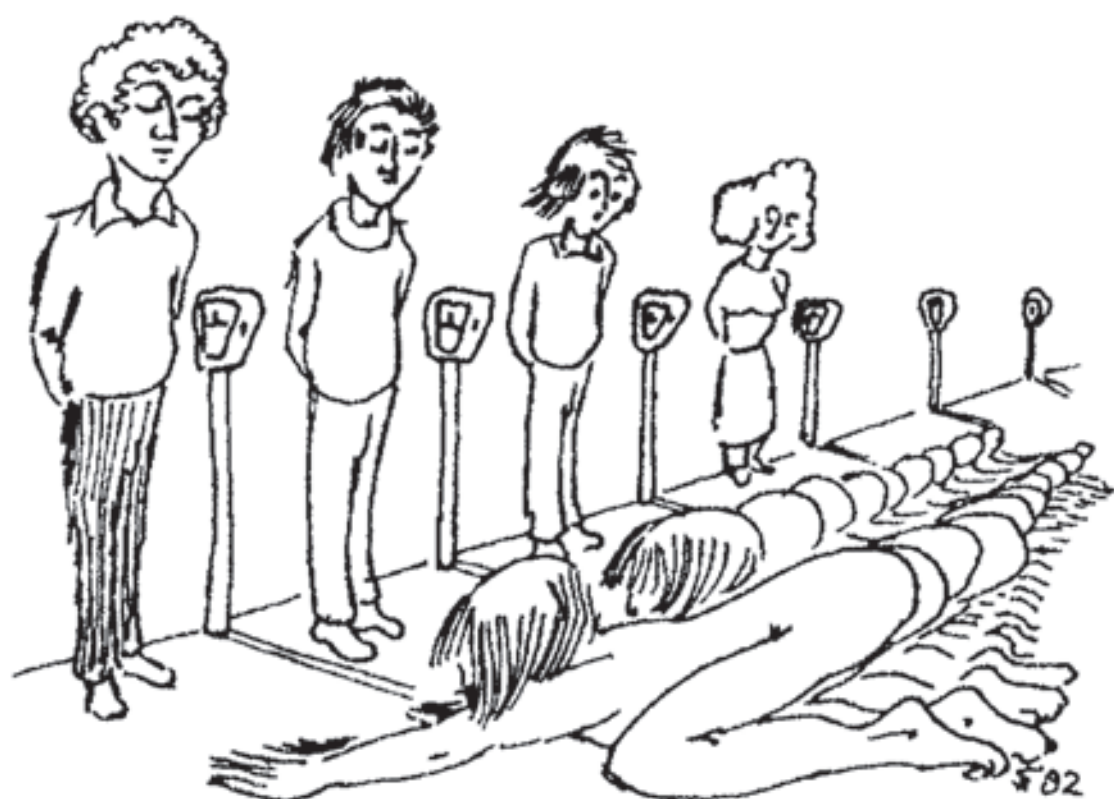
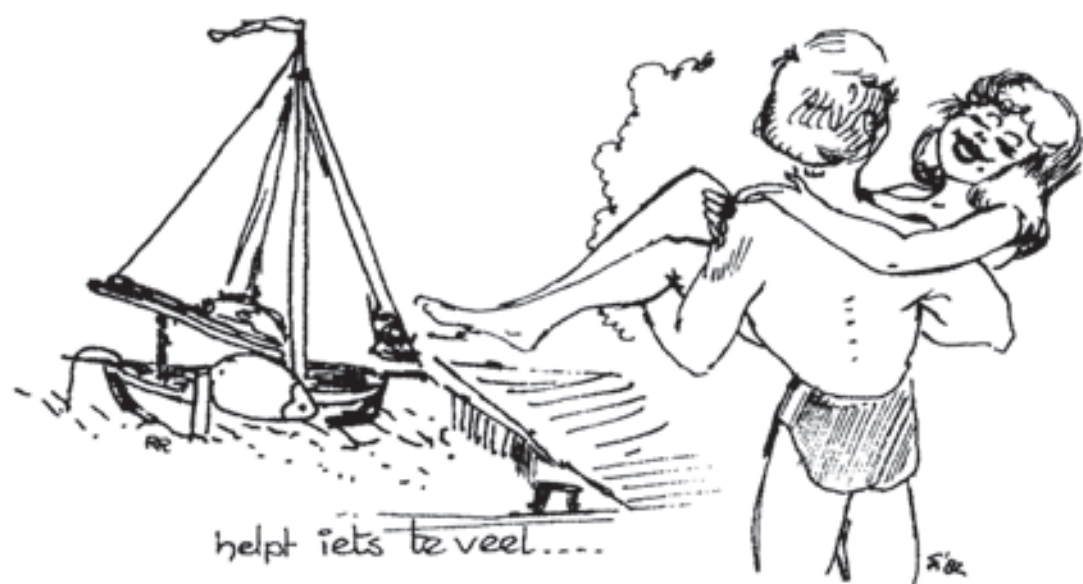
*Sjouke van Dijk*

## WALLETJE KLEVEN

Nu we het zo hebben over de stichtingsperikelen, komen mooie herinneringen weer boven. Op een dag stond de wind zo gunstig dat een rondje Woudsend bijna helemaal bezeild was. Rob van Nues en ik begonnen ons tochtje in de Heeger var. Daar moesten we twee slagen maken voor we de Nauwe Wijmerts in doken. De valkjes om ons heen deden niets dan kruisen, maar wij probeerden steeds zo lang mogelijk aan het walletje te kleven. Dat moest op de Noorder Ee weer en telkens als de voorste tjoetter wat schever hing door een vlaag, volgde kort daarop de achterligger. Synchroon zeilen, daar hadden ze een Olympische sport van moeten maken.

*Hennie Vreugdenhil*

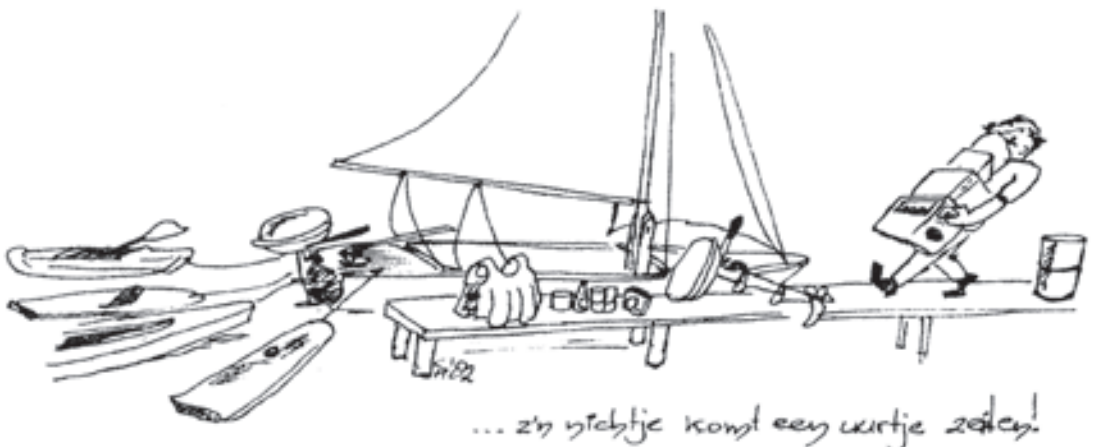




## STRAK PROGRAMMA

Ook bij Robs aanstelling bestond er nog steeds geen echte opleiding voor instructeurs. Via de Vereniging Zeilscholen Nederland (VZN) begon hij aan het behalen van zijn zeilvaardigheidsdiploma, ANWB A. Daarna trainde hij hard voor zijn Zi, het zeilinstructeursdiploma van de VZN. Dit blijkt achteraf de start te zijn voor het ontwikkelen van een echt opleidingsplan voor instructeurs. In de herfstvakantie kon je komen zeilen en opgeleid worden. Met Pasen was de echte training en kreeg je te horen of als instructeur mocht komen. Natuurlijk moest je zo snel mogelijk na de paasopleiding het ANWB A instructeurdiploma halen.

Rob en John maakten met vele anderen het instructeurhandboek *Van gevorderd zeiler tot cursusleider* (1982). Dit handboek was het vervolg op het zeilboek *Zeilen van beginner tot gevorderde* van Karel Heijnen en Peter Tolsma. *Van gevorderd zeiler tot cursusleider* beschrijft tot in detail wat een instructeur moet kunnen. Hoe ga je om met cursisten, hoe leren mensen, hoe houd je het veilig op de herberg-zeilschool, hoe maak je een mast en zwaarden en welke lesstof behandel je op welke dag. Dit weekprogramma werd strikt gehanteerd door instructeurs ook al stond bovenaan de pagina dat cursisten die niet opgingen voor het examen les moesten krijgen op hun eigen niveau. Op woensdag moesten cursisten zelfstandig in een tjotter varen op de Poelen, terwijl je als instructeur op de wal bleef toekijken. Het weekprogramma zag er als volgt uit:



Hieronder volgt een schema, met de volgorde van de te behandelen stof. De dagen die er bij staan zijn gebaseerd op het examen op vrijdag. Is het examen niet het doel, dan wordt de snelheid aangepast aan de cursisten.

## A-BREVET

zondag	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
<p>Als er vier cursisten zijn, legt de instructeur uit waar de cursist op moet letten en hij laat even zien hoe de boot opgetuigd wordt. Sta hier niet te lang bij stil, zodat de deelnemers snel kennis maken met het zeilen.</p> <p>Tijdens het varen krijgen de nieuwkomers al genoeg indrukken te verwerken.</p> <p>Op het water besteed je aandacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- roergewinning</li> <li>- koersvaren</li> <li>- wisselen stuurman</li> <li>- bootonderdelen</li> </ul> <p>'s avonds schiemannen met z'n allen</p>	<p>oploeven, afvallen, zeilstanden, windroos, door de wind gaan, laveren.</p> <p>Praktijk: Herhaal kort het koersvaren. Dit is een eenvoudige manier van aanvangsniveaubepaling. Vervolgens de zeilstanden en werk zo succesvol de leerdoelen af. Ga vooral in het begin niet te snel. Voor de meesten is het allemaal nieuw.</p>	<p>gijpen</p> <p>gijpen d.m.v. overstag laveren in smal vaarwater</p> <p>eilandje ronden</p> <p>dwaarspeiling</p> <p>aanleggen, aan de wind afvaren van hogewal</p> <p>Praktijk: Oefen de behandelde stof. Wanneer het de cursisten gaat duizelen, doe het dan zelf eens voor. Of leg aan en vertel het nog eens kort in theorie, of verzet de zinnen een paar minuten.</p>	<p>werking van de zeilen</p> <p>werking van de drift bep. midd.</p> <p>aanvaringspeiling</p> <p>vaarreglement</p> <p>evt. nog jagen en bomen</p> <p><b>ALLEEN ZEIL DAG</b></p> <p>Praktijk: Bekijk of de cursisten er aan toe zijn, om zonder instr. te varen. Stap niet te snel aan boord om mee te varen. Het is voor het zelfvertrouwen van de cursist heel goed om te zien, dat het zonder instructeur ook lukt. Bespreek na iedere solotocht met de hele bemanning hoe het ging.</p> <p>Aan de andere kant kan een mislukte solotocht slechte gevolgen hebben.</p>	<p>herhaal de stof, die de cursisten graag nog eens horen. Zijn er geen wensen, onderzoek dan waar de hiaten in de kennis zitten</p> <p>scheepsonderdelen</p> <p>uitleg van de gang van zaken bij het examen</p> <p>Praktijk: Herhalen van alle stof. Inspelen op de behoeftes en gebleken gebreken bij cursisten.</p> <p>Deze behoeftes zijn aan de hand van de ervaringen tijdens het alleen zeilen heel goed te bepalen.</p>	<p>geen theorie, tenzij op verzoek.</p> <p>Praktijk: <b>EXAMEN</b></p> <p>Degene die geen examen doen, gaan verder met oefenen op het niveau waar ze gisteren gebleven zijn.</p> <p>Iets ontspannends of wat anders (admiraalzeilen, zeilwedstrijdje, door een brug gaan, enz. enz.)</p>
<p>PAS OP DAT JE NOG NIET MEER ZEILERSTERMEN GEBRUIKT DAN ZE AANKUNNEN.</p>	<p>GEEF NIET TE LANGE BEURTEN.</p>	<p>WAT IS HALVE WIND OOK AL WEER. of te wel: herhaal eens.</p>	<p>EEN KEER IN HET DIEPE GOOIEN IS NIET ERG, MAAR LAAT ZE NIET VERZUIPEN.</p>	<p>HEB JE DE EVALUATIE GEDAAN EN EEN DUIDELIJK OMLIJD ADVIES GEGEVEN.</p>	<p>HEBBEN JULLIE AL IETS VOOR DE BONTE AVOND.</p>



*Frouke en een cursiste  
(zwerfkamp 1986)*

Niet alleen een heuse opleiding kwam van de grond, ook nieuwe arrangementen werden bedacht. Wederom samen bedachten John en Rob het watersport-combinatie-kamp en het zwerfkamp. Het watersport-combinatie-kamp was bedoeld om deelnemers kennis te laten maken met kanoën, surfen en zeilen, zonder het schoolse van een cursus. Het surfen dat opkwam, werd ook als aparte cursus aangeboden en heeft vele jaren vele deelnemers getrokken.



*Zwervers naast  
de tent 'Effie Kleffie'*



*Het Heegermannen koor*

#### BONTE AVOND

Om cursisten te vermaken hebben instructeurs voor de bonte avond een heel arsenaal aan stukjes bedacht. De bekendste is wel het Heegermannen koor. Gehuld in lakens of zeilen komt een dirigent op met drie of vier koorzangers. De dirigent zet in om 'Altijd is Kortjakje ziek' te gaan zingen. Eén van de zangers zingt vals en het zingen wordt gestopt. Het voltallige koor verdwijnt achter de deur en het publiek hoort alleen een hoop gegil. Het koor en de dirigent komen weer op, maar zonder de valszinger en het hele liedje begint opnieuw. Nu heeft één zanger zijn liedboek op de kop in handen. Weer stopt de dirigent het optreden en weer wordt de afvallige afgeranseld in de gang. Dat gaat door tot de dirigent alleen terugkeert, zich omdraait en het publiek 'Altijd is Kortjakje ziek' laat zingen.

Zo waren er ook nog 'Standbeeld', waarbij het de kunst was je lachen in te houden als je van top tot teen geschrobd werd. En 'Jumbo' die kunstjes kan. Jumbo kan tellen en geeft dat aan door na een rekensom met zijn (houten) slurf te trompetteren. Dan stapt Jumbo over één persoon heen, heel knap. Vervolgens over twee personen en als laatste over drie. Door deze inspanning moet Jumbo heel nodig plassen en de instructeurs onder het olifantenpak kieperen een emmer water over de drie slachtoffers heen.

In de oude bar speelden we het prachtige 'Kaboutertertjes'. De hele dag van opstaan tot slapen gaan kwam voorbij. De grap bestond uit de handen van de kaboutertertjes, dat waren handen van de persoon die erachter stond. Hoe groter de bende, des te mooier het optreden en des te leuker om het te doen.



*Kaboutertertjes*

## DE ZEILSCHOOL EN HERBERG GESPLITST

John en Rob hadden ieder hun eigen werkzaamheden, maar toch was er altijd discussie over het lonend krijgen van de zeilschool. Zeilen was branchevreemd voor de NJHC, die alleen in bedden en maaltijden deed. De strijd om wie nu voor ging, de herberg of de zeilschool, werd in 1984 beslecht door herberg en zeilschool te splitsen. John werd beheerder van de herberg en Rob werd officieel aangesteld als beheerder van de zeilschool. Het resultaat van de splitsing was dat de zeilschool zichzelf kon bedruipen, zelfs winstgevend was.

Vanaf dat moment was de zeilschool zelfstandig en zorgde ze zelf voor de promotie, de inschrijving van deelnemers en de administratie. Rob kocht tegen commerciële prijzen maaltijden en overnachtingen bij de jeugdherberg en John deed dat voor arrangementen in voor- en naseizoen bij Rob.

Om het betaalbaar te houden besloot Rob dat het schiphuis ingericht kon worden als slaapzaal voor instructeurs, als kantoor en scheepsraadruimte. Werd eerst de werkvloer vergroot, het jaar daarop kwam er een vloer in de hanenbalken. Het bureau Wesselink, eigendom van de vader van instructeurs Ronald en Johan Wesselink, rekende uit welke verstevigingen er aan de

*Rob zijn kantoor  
boven in het schiphuis*



constructie nodig waren. De directeur van de NJHC, Wijnand Eijssens, werd overtuigd dat het met het brandgevaar wel losliep. Er kwam in de hanenbalken een brede loopplank met leuningen tot het eind van het schiphuis en bij brand kon iedereen zich in het water laten vallen. In de winter van 1985 op 1986 vond de verbouwing plaats, waarbij Rob in de Kerstvakantie hulp kreeg van instructeurs.

### KEUKENPRINSES

In 1979 ging mijn moeder (Hillie Terpstra) op de jeugdherberg werken. Als zij nog aan het werk was terwijl ik schoolpauze had, kwam ik daar regelmatig een boterham eten. Toen ik dertien werd ben ik er zelf ook gaan werken, in de afwas, en na afloop kreeg ik altijd een envelop met 12 gulden en aan de bar een KitKat. Nadat ik twee jaar in de afwas had gewerkt mocht ik de 'grote dames', waaronder Trees van der Molen (grutte Trees) en Antje Visserman in de keuken helpen.







Tegenwoordig is de keuken van de jeugdherberg bijzonder professioneel, om 18.00 uur staat het eten keurig op tafel en rond een uur of 20.00 uur is de keuken weer spic en span. Nou hadden wij in die tijd ook wel een vast programma en was het eten over het algemeen prima te doen, maar we deden het wel 'anders'. Regelmatig waren we pas om 23.00 uur klaar met alles.

Goede herinneringen heb ik aan het pitten van de aardappelen. Eerst gingen de enorme hoeveelheden aardappelen in de 'aardappelschrapmachine' in het washok in de keuken, daarna moesten ze nog worden gepit. Dit ging niet in een vlot tempo, want bij mooi weer sleepten we de pannen naar buiten en gingen we er bij het roer eens echt voor zitten, onderwijl flirtend met instructeurs en voorbij varende studenten.

Het lijkt zo alsof we niks deden, maar dat is niet waar, rond een uur of zes werd er hard aan de etensbel in het schiphuis geslingerd ten teken dat iedereen kon gaan zitten. Iedereen hielp mee om alle gerechten in de schalen te krijgen en deze werden dan op karren de eetzaal ingereden.

Speciaal waren de themaweken van de zeilschool, zoals de griezelweek en de tropische week. Dit thema kwam vooral op de bonte avond tot uiting en het eten op vrijdag werd daar altijd op aangepast. Ik weet nog dat we met de griezelweek alle ramen van de eetzaal hadden afgeplakt met vuilniszakken en de tafels hadden bedekt met watten



*Sjoerd Jousma kroont Hillie tot Miss It Beaken (1991)*

(spinnenwebben) en bloem. Door het eten hadden we kleurstoffen gedaan zodat de macaroni groen was en de toetjes bloedrood. Prachtig natuurlijk. Later werden de themaweken vervangen door een barbecue, ook dit was een succes. Op vrijdagavond moesten we doorwerken, want dan begon om een uurtje of half tien de bonte avond van de zeilschool en die wilden we niet missen.

Het harde werken in het seizoen hebben we een aantal keren afgesloten met een personeelsweekend. Volgens mij was het 1991 dat we met een klipper De Zeemeeuw naar Terschelling gingen. Mijn moeder werd in dat jaar gekroond tot 'Miss It Beaken', zij werkte toen 12 ½ jaar op de jeugdherberg.

Samen met Liesbeth Plantinga (lytse Lies) ben ik tot de conclusie gekomen dat het mooie van de jeugdherberg was, dat het een apart wereldje binnen Heeg is. Voor ons als meisjes uit het dorp was de jeugdherberg iets fantastisch, een andere wereld met heel veel bijzondere, eigenaardige, lieve mensen en uiteraard de zeilinstructeurs die al studeerden in de 'grote' stad waren voor ons bijzonder interessant. Toen wij ons



*Personeelsuitje van de herbergmedewerkers*

middelbare schooldiploma haalden hingen wij uiteraard, net zoals iedereen uit het dorp, onze boekentas aan een vlag, maar vierden we het slagen niet het dorp. Wij gingen naar de jeugdherberg.

We hebben op de jeugdherberg ontzettend veel leuke avonden gehad, het was regelmatig tot diep in de nacht gezellig. Er was ook altijd wel iemand met de sleutel van de keuken, dus als we honger hadden gingen we tosti's maken. Het is ook voorgekomen dat we 's ochtends om zeven uur als Hillie met de walkapitein begon nog aan de bar of het roer zaten. Zij stuurde ons dan, en mij in het bijzonder, onmiddellijk naar bed of we moesten ook komen helpen in de keuken met het klaarzetten van het ontbijt.

*Patricia Mink*



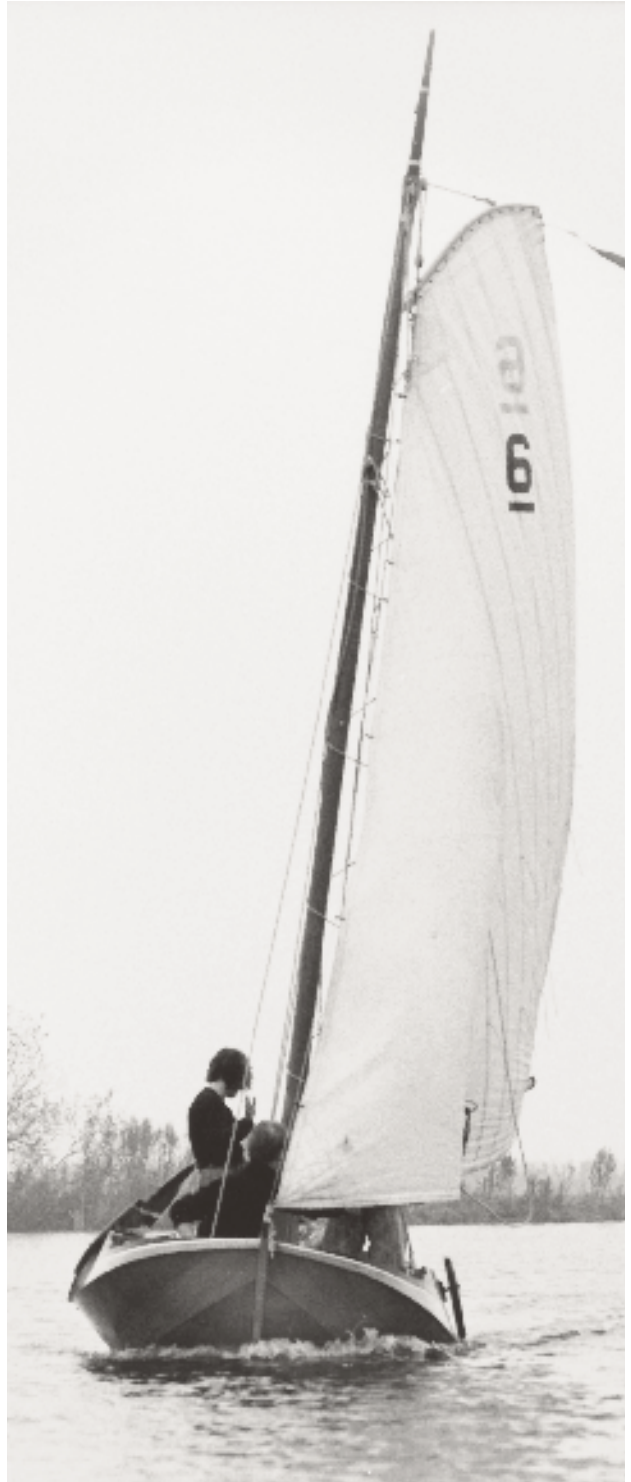
*Jachtwerf Joh. van der Meulen bouwt de nieuwe Hoannemosk*

## TJOTTER '87

Ook de herberg groeide door. Het aantal overnachtingen steeg, de keuken werd weer vergroot en voorzien van moderne apparatuur, en de werkwijze werd professioneler. John besteedde met een deel van het personeel een winter aan het berekenen van de kostprijs van de maaltijden, waarbij de cyclus van om de twee weken dezelfde maaltijden intact moest blijven. Een jaar later nam John de schoonmaak onder handen door allerlei nieuwe middelen uit te proberen en in te voeren, waaronder de vlakmop. En, de computer deed zijn intrede voor boekingen en administratie.

Ondanks dat herberg en zeilschool nu twee bedrijven waren onder de vlag van de NJHC, heeft John zich nog ernstig bekommerd om de tjotters. Vier van de tien tjotters waren er slecht aan toe en hadden een grondige restauratie nodig. Zo grondig, dat ze eigenlijk nieuw gebouwd moesten worden. John zorgde er grotendeels voor dat er subsidie (f 70.000) kwam van het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Anjerfonds. De *Brúser* (Blom), het *Wearlamke* (Piersma), de *Hoanne-mosk* (Van der Meulen) en de *Wink* (Van der Werff) konden zo worden herbouwd.

Op 9 mei 1987 nam It Beaken de vier 'nieuwe' tjotters weer feestelijk in gebruik. De tewaterlating bestond uit het laten zakken van de fokken vanuit een boom naast het schiphuis naar de vier tjotters. Alle genodigden konden daarna een rondje varen, wat nog een prachtige foto van Heit Piersma opleverde in 'zijn' *Hoants* (achterzijde boek).



*De nieuwe Wink (Van der Werff)*



*De Hoannemosk II*



*De Brûser uit 1984 (Blom)*



Wearlamke III, *gebouwd door Pier Piersma*



*De tewaterlating van  
de 4 nieuwe tjotters  
op 9 mei 1987*



## SABOTAGE

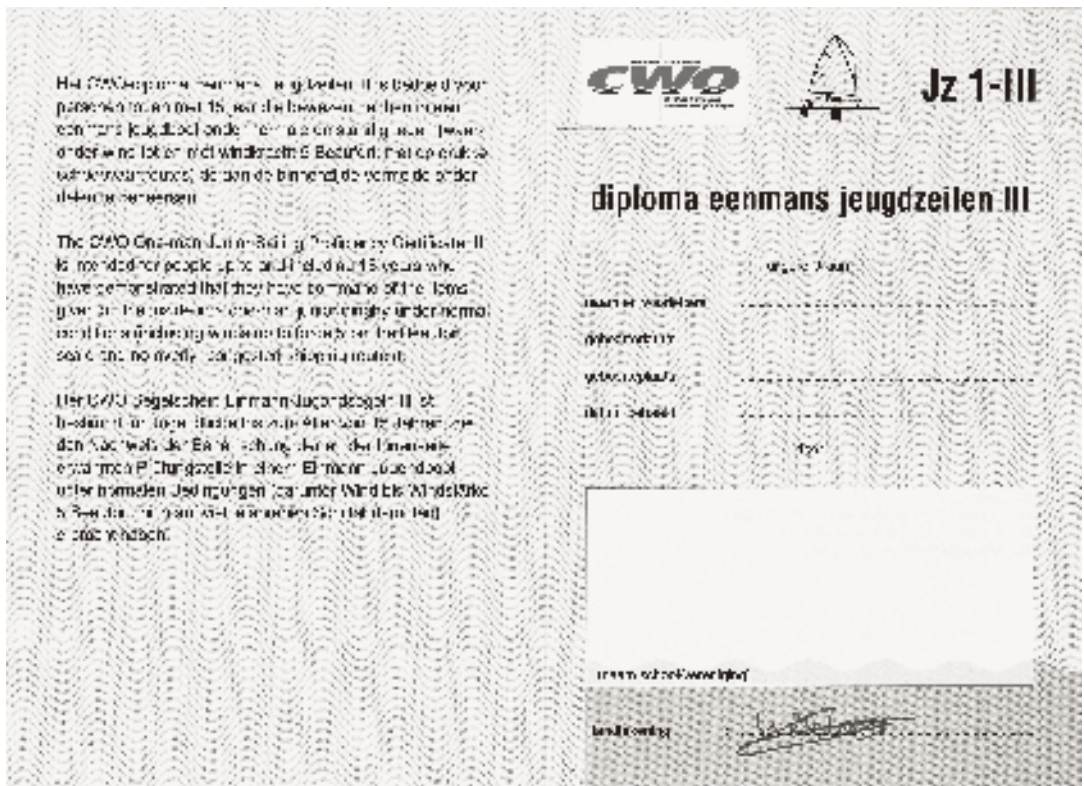
Het saboteren van tjotters is van alle tijden. Zo herinnert Sjouke van Dijk zich nog een instructeur die hoog opgaf van zijn eigen zeilkwaliteiten. 'Toen we eens een dagtocht maakten hebben we onder de tjotter van die instructeur een emmer gehangen. De hele weg deden we niks anders dan zeiken: 'Waar blijf je nou? Je kon toch zo goed zeilen? De instructeur begreep niet waarom zijn tjotter niet wou lopen, maar het gezeur over zijn zeilkwaliteiten was wel over,' vertelt Sjouke.

Ook de Boerenkoolrace was een prima gelegenheid voor geintjes. Zwaardjes verwisselen, een flessenrek onder de tjotter hangen, roeren op scherp hangen zodat ze eraf zouden vallen, masten omgekeerd op boten zetten en het grootzeil ondersteboven aanslaan. Dat laatste werd niet gewaardeerd door Rob van Nues die een bliksemstart wilde maken bij een van de Boerenkoolraces. Zijn vloek was tot bij de visboer duidelijk te horen.



## INSTRUCTEUROPLEIDINGEN EN DE CWO

De zeilschool sloot zich aan bij het CWO-systeem, de stichting Commissie Watersport Opleidingen, bestaande uit de ANWB, Recron, Hiswa en KNWV. De CWO was de opvolger van de VZN en wilde een landelijk diploma's invoeren voor verschillende zeildisciplines. Daar zijn ze goed in geslaagd, inmiddels hebben zo'n 70 vaarscholen en 160 watersportverenigingen zich bij de CWO aangesloten. De zeilschool werd zo geleidelijk aan steeds professioneler.



Cursisten krijgen nu aan het eind van de week geen A- of B-brevet meer, maar een vorderingenstaat. Daarop is afgetekend welke vaardigheden zij beheersen. Per discipline onderscheidt de CWO drie niveaus en als een vorderingenstaat vol is, wisselt een deelnemer hem in voor een diploma. Het voordeel van dit systeem is dat een cursist twee seizoenen kan doen over het volmaken van zijn vorderingenstaat op welke CWO-aangesloten zeilschool dan ook. Voorheen moesten ze gewoon de hele stof opnieuw leren, als ze gezakt waren voor het examen.

Voor instructeurs ontwikkelde de CWO ook een aantal niveaus: Zi-A, Zi-B en Opleider. De opleidingen zijn daardoor uitgebreider geworden en nemen meer tijd, ook van de ervaren instructeurs. Rob zocht samenwerking met zeilschool Heegermeer van Leo Versloot en de Varende Christina van Toon Stevens. Snel daarna sloot ook Pean van Ids Hemminga zich hierbij aan. Toon Stevens haakte kort daarop af; hij stopte met cursusactiviteiten. De samenwerking bestond uit drie landelijke theoriedagen in de wintermaanden voor de Zi-A-opleiding. Aankomend instructeurs moesten de theorie-examens halen om mee te kunnen doen aan de praktijkopleiding met Pasen. Die praktijkopleiding Zi-A deed iedere zeilschool zelf, vooral om de nieuwe instructeurs op te leiden in de stijl en sfeer van 'hun' zeilschool.



1987 uitgave 2007 1979

SPIEGEL DER

# Zeilvaart

- Wel een verbeterde fornuis, maar minder verduidelijkt
- 125 jaar A.C. B. 1907/08
- Kennisgeving met Volendam over 1216
- Tjalfenloot van Bregt Laarschoot pleidsokewolke
- Alvin van de Lofte
- Het technische doosje
- Schepschiktel Van Moor
- werken/ken dagen
- KUNN Rules essen berekening lechabWierf

*Zeilschoolpromotie*

De Zi-B-opleiding, inclusief de training van de eigen zeilvaardigheid, vond wisselend plaats op één van de zeilscholen. Gedurende het seizoen lopen de Zi-A'ers en Zi-B'ers stage compleet met stagemappen waarin de vorderingen worden bijgehouden. Wanneer alle onderdelen met succes zijn afgerond, krijgt een instructeur zijn CWO-pas.

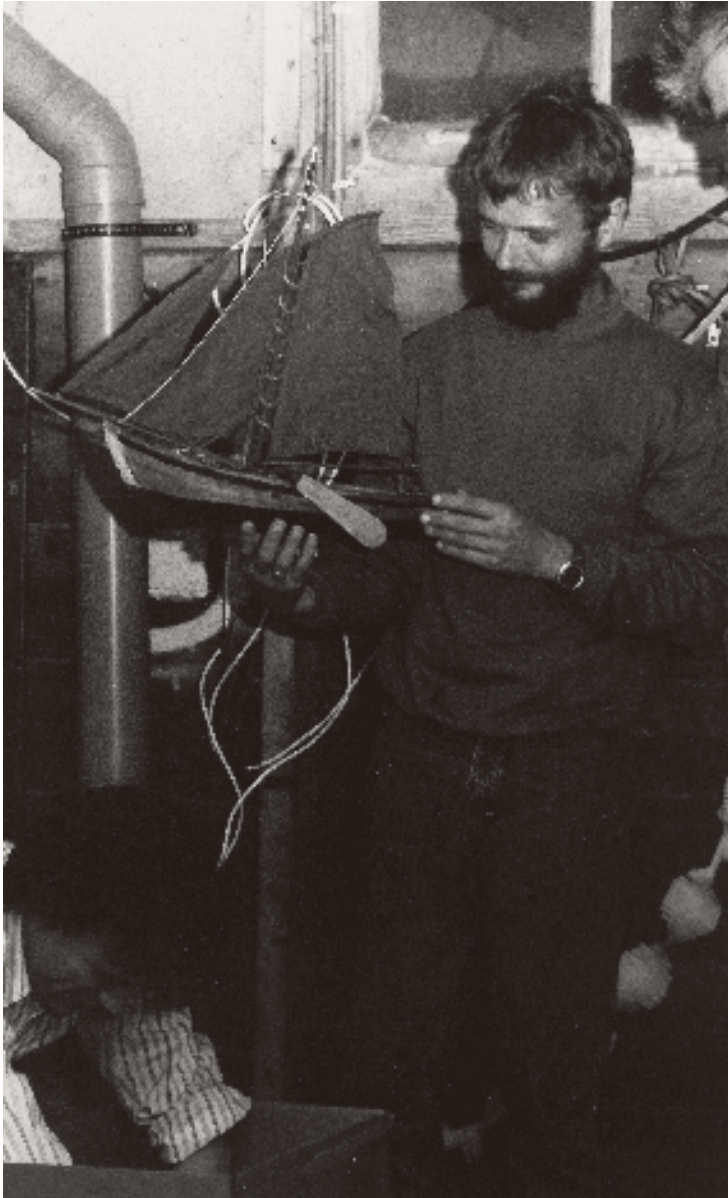
Dit alles vindt plaats onder leiding van een of meer Opleiders. Rob was de eerste opleider van It Beaken. De CWO houdt de opleiderscursus strak in eigen hand door er per jaar maar één te organiseren voor zo'n 20 deelnemers voor alle zeilscholen in Nederland.

Naast de landelijke CWO-opleidingslijn, organiseerde Rob zelf ook aan aantal trainingen. Zo waren er weekleidersweekenden in het na- en voorseizoen, een lesgeefweekend voor aankomend instructeurs en de motorbootopleiding.

In mei 1989 nam Rob afscheid van It Beaken. Hij had er voor gezorgd dat er zo'n 500 cursisten per jaar op It Beaken kwamen. Volgens eigen zeggen had hij de pech een vak geleerd te hebben, zodat hij weer aan de slag kon in de bouw. De aanleiding voor zijn vertrek was de zoveelste strijd met het hoofdkantoor in Amsterdam over de zeilschool, waardoor Rob de motivatie niet

*Peter Slager en  
Rose Speelman*





*Rob krijgt zijn  
afscheidscadeau*

meer kon opbrengen. Peter Slager werd Robs opvolger voor het onderhouden van de tjotters en het regelen van instructeurs en groepen. Klaas Smit, Gerrit-Jan de Vos en later Rixt Smit waren als nieuwe opleiders verantwoordelijk voor de zeilschool. John had in 1987 al afscheid genomen als beheerder en vertrok naar Apeldoorn om daar manager van de jeugdherberg te worden. Hij liet Heeg achter met 110 bedden en 12.000 overnachtingen per jaar.

*Rob in zijn Jagertje*





## EEN DAG UIT HET LEVEN VAN EEN INSTRUCTEUR

Half acht opstaan en snel in mijn stinkende kleren naar het schiphuis. Welke boot zal ik pakken? Oké, ik neem de *Wink* die ligt achteraan. Ojé, het is oost 5 en hoe krijg ik die tjotter zonder schade in de box? Het bruggetje staat gelukkig al open, ik leg de *Wink* recht voor het gat en begin als een gek te bomen. Gelukkig heb ik ruimte om de bocht naar de boxen te maken en snel sla ik het achterlandvast om de paal en zet de mast omhoog. Ik heb nog vijf minuten, genoeg om de fok aan te slaan en op te doeken. Ik struin de waslijn in het schiphuis af, de *Wink* dat is toch nummer 6? Het is tijd voor het ontbijt, daarna theorieles geven, scheepsraad bijwonen, snel nog een plas en weg! Wanneer heb ik nu eens tijd om te poepen?

We gaan naar het Laagzand, want daar is het nu hogewal. De lesvoorbereiding heb ik bij me en mijn aandachtspunt is dat ik moet leren evalueren. Ik heb goede vragen bedacht, zoals 'Hoe ging het? Wat vond je er zelf van? En wat heb je nu geleerd?'

De lunch is op het eerste eiland. Mijn papieren broodzakje is nat geworden, we voeren water, maar Rose heeft nog een paar droge sneetjes brood. Altijd lekker, gesmolten hagelslag. Nog even een spelletje 'Wie ben ik' met vloeipapier op het voorhoofd en varen maar weer!

*Scheepsraad boven  
in het schiphuis*





*Kijk, zo boom je een tjotter naar binnen*

's Middags gaat het lekker, de wind neemt iets af en de cursisten hebben de overstagmanoeuvre onder de knie. Daarna nog een achtje rond de boeitjes en de manoeuvre is vandaag geïntroduceerd en ingeoeffend. Mijn begeleidster stapt na een half uur al van boord; ik ben benieuwd wat ze van mijn evaluatietechnieken vindt.

Het is vijf uur en we zijn bijna thuis, nog een klein stukje kruisen, het grootzeil varend strijken, op het fokje door en dan bijsturend met de boom de box in. Zeilen opdoeken, vlonders eruit, boot uitmesten, mast naar beneden en weer het schiphuis in. Na het eten scheepsraad waar de dag wordt doorgenomen. Klaas zit de scheepsraad voor en hij vertelt dat er nog steeds mensen zijn die hun loefzwaard laten hangen. Niemand weet ergens van. Als avondprogramma doen we vanavond 'Vossenjacht'. Ik speel samen met Marlien zwerver onder de brug, we verkleeden ons en vegen strepen op ons gezicht met make up. Met het vlot en berenburg-cola in een grote petfles gaan we op pad. Bij terugkomst is het al bijna donker dus snel naar boven en de les voor morgen voorbereiden. Daarna kunnen we eindelijk naar de bar! Ah, daar is Anita en ze wil een nagesprek. Lijkt me zinvol. Maar tegen tien mogen we drinken, ouwehoeren, dansen, roken en gek doen, en daar gaat het om. Snel Marjolein en Marieke ophalen die al te lang bezig zijn met lesvoorbereiden en aan de bootjes klussen. Kom op dames, tijd om te feesten!

Half twee, de bar is al lang dicht. We zitten met een drankje bij het roer aan de waterkant, kijken elkaar aan en weten dat deze vriendschap voor het leven is. We gaan naar bed. Morgen weer een nieuwe dag...heb ik dan wel tijd om te poepen en te douchen?

*Rixt Smit*



*De Reiddomp II na restauratie door Van der Werff in Workum*

**VERENIGING  
VRIENDEN VAN  
DE TJOTTERVLOOT  
EN  
STICHTING  
FRIESE TJOTTERVLOOT**



# de Friese Tjottervloot Krant



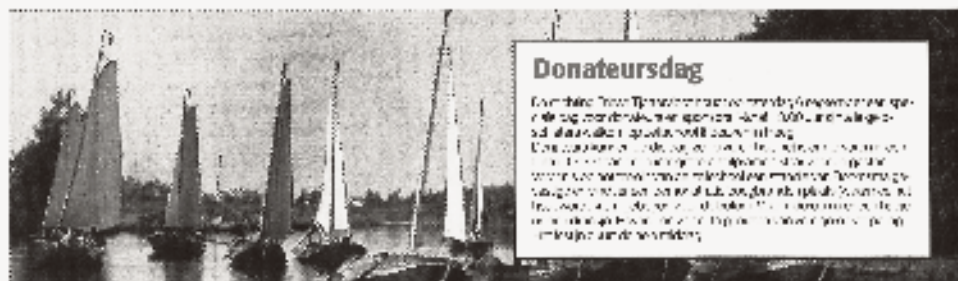
**3** 'Tjotter is een stuk Fries cultuurgood'

**5** Sneekweekzeilers over 'het leuke pronkbootje'

**9** Een weekje les op zeilschool It Beaken

**11** Distilleerderij Boomsma is trots op afkomst

**13** Heit Piersma: de die alles met een tjotter kan



## Donateursdag

Donateursdag is een dag waarop de donateurs van de Tjottervloot worden bedankt. De donateurs zijn de mensen die de Tjottervloot mogelijk maken door hun bijdrage aan de organisatie van de Tjottervloot. De donateurs zijn de mensen die de Tjottervloot mogelijk maken door hun bijdrage aan de organisatie van de Tjottervloot.



*Racen met de Reiddomp*

De avond van het evenement Tjotter '87, op 9 mei, is de Vereniging Vrienden van de Tjottervloot opgericht. De vereniging had twee doelen: het gezelligheidsdoel voor (oud-)instructeurs en het onderhoudsdoel om de tjotters mede in stand te houden. Na een succesvolle start, bloedde de Vereniging Vrienden van de Tjottervloot in de jaren daarna langzaam leeg.

In 1991 heeft een vijftal instructeurs de vereniging nieuw leven ingeblazen. Zij vormden het bestuur en legden alles keurig vast bij de notaris. In juli van dat jaar was er een gesprek met de NJHC over de tjotters. De NJHC zat eigenlijk met de schepjes in zijn maag; ze waren branchevreemd en ze hadden veel onderhoud nodig. In de vereniging is lang gesproken over de manier waarop ze een bijdrage kon leveren aan het behoud van de tjotters. In 1994 is een ondernemingsplan opgesteld om de vloot te redden (uit de In-hout/Oplanger van 1994):

- *‘de tjotters worden in een stichting ondergebracht*
- *deze stichting neemt voor haar rekening onderhoud en beheer*
- *de stichting biedt de tjotters te huur aan aan de NJHC*
- *de tjotters blijven gebruikt worden op de jeugdherberg in Heeg*
- *in de stichting nemen mensen plaats van de vereniging, de NJHC (zodat de band die reeds 50 jaar tussen tjotters en NJHC*



*De Wilster*

*bestaat behouden blijft) en externe personen met verstand van zeilen, bestuur, geld en acquisitie (lees: met connecties)*

- *de stichting zorgt voor acquisitie, geholpen door de vereniging*
- *sponsors dienen gezocht te worden in Friesland, met een voorkeur voor bedrijven die zich als Fries profileren.'*

Het verenigingsbestuur heeft verschillende gesprekken met de NJHC. Pas toen de NJHC eraan toe was de schepen te verkopen, kwam de zaak in een stroomversnelling. Conform het ondernemingsplan werd er een stichting opgericht, de Stichting Friese Tjottervloot (SFT). In het eerste bestuur zaten Friese kopstukken en oud-instructeurs: J. van Aalst (directeur Friese Pers), G. van Leeuwen (directeur Frigem), R. Wegener Sleeswijk (vice-president rechtbank Leeuwarden), Maarten Reijgerberg en Hennie Vreugdenhil.

*De Wylp*





*De Tjilling II*



*De Brasem*



*De Hoants*



*De Friso*

Het grootste discussiepunt werd de waarde van de tjotters. De NJHC wilde in eerste instantie f125.000 voor 10 tjotters en de *Reiddomp* hebben. De stichting was bereid f11 te betalen, omdat ze de NJHC zouden verlossen van een last. De NJHC wilde een realistisch bedrag voor de vloot en 11 gulden was in hun ogen zeker niet realistisch. De stichting besloot daarop de schepen te laten taxeren. De uitkomst was dat ze nog f68.500 waard waren, maar dat er ook f62.000 nodig was voor restauratie. Uiteindelijk werd de deal gesloten voor f55.000.

Met de Vereniging Vrienden van de Tjottervloot is het slecht afgelopen. In 2005 heeft de vereniging zichzelf opgeheven. De Stichting Friese Tjottervloot maakte een voortvarende start met voorzitter Rienk Wegener Sleeswijk als goed acquisiteur: hij wierf de ene na de andere sponsor. Dat was ook echt nodig om het achterstallig onderhoud te kunnen laten doen. Het getaxeerde restauratiebedrag werd ruim overschreden, maar de geworven gelden waren gelukkig voldoende. Het geld kwam in beheer van aparte stichtingen, de SFT kan beslissen over de besteding ervan.



Na de aankoop van de vloot in 1995 moest er nog onderhandeld worden over een ligplaats voor de vloot en een huurder. De Stichting Oer 't Hout (Stayokay Grouw) was inmiddels de exploitant geworden van It Beaken. Met de stichting Oer 't Hout is afgesproken dat de SFT het schiphuis huurt voor het onderbrengen van de tjotters en dat It Beaken de tjotters huurt van de Stichting Friese Tjottervloot. Die afspraken gelden nog steeds. In de loop der jaren hebben, naast de hierboven genoemden, verschillende mensen zitting gehad in het bestuur: Docus Boomsma, Oebele Brouwer, Tjalling van der Goot en Rixt Smit. Het huidige bestuur van de Stichting Friese Tjottervloot bestaat uit Ciska van Geer, Eric Hottentot, Jaap Kuiper, Rob van Roessel, Klaas Smit en Johan Wesselink. Arnold Haakman onderhoudt en beheert de tjotters en de *Reiddomp*, waarvoor hij in dienst is van de SFT. De stichting zoekt nog een nieuwe bekende Fries als voorzitter, die weer succesvol fondsen kan werven.

# DEEL IV

**SJOERD JOUSMA  
(1990 – HEDEN)**



*De hoofdingang in 2006*



*Sjoerd hangend over de tap*

Hangend over de tap wisselde Sjoerd drank voor instructeurmuntjes. Zo begon de gewetensbezwaarde aan zijn carrière in Heeg. Later is hij hoofd keuken geweest en assistent-bedrijfsleider en in die rol kreeg Sjoerd na het vertrek van John een nieuwe baas boven zich: Hans Knapper, maar die hield het na één winterseizoen, 1988-1989, al weer voor gezien. Kort daarna zagen we John toch weer 'terug' in Heeg als rayoncoördinator van de regio Noord, waarbij ook Heeg onder zijn verantwoordelijkheid viel. Sjoerd was inmiddels aangesteld als beheerder van It Beaken.

De zeilschool en de herberg waren weer samengevoegd met Sjoerd als eindverantwoordelijke voor beide activiteiten. Hij kreeg daarbij wel hulp van een assistent-watersport. Verschillende mensen hebben begin jaren '90 de functie van assistent-watersport vervuld. Peter Slager was de eerste en toen hij ermee stopte hebben Dick Kroes en Anita Engels het werk een seizoen gedaan. Daarna was Peter Rauwerda verantwoordelijk voor de gang van zaken in het voor- en naseizoen, de verhuur van schepen en het onderhoud. Vanaf 1995 nam de Stichting Friese Tjottervloot de taak van onderhoud over, omdat zij de tjotters in eigendom kreeg. Ten tijde van de SFT heeft Jacques Sambring de tjotters een paar jaar onderhouden, maar de laatste jaren heeft de stichting daarvoor Arnold Haakman in dienst. Groot onderhoud en restauraties worden uitbesteed, meestal aan Pier Piersma.



*De bouw van de zuidvleugel*

## OER 'T HOUT

Vanaf 1995 veranderde de structuur van de herberg ook grondig. De NJHC moest prioriteiten stellen en kon niet in alle vestigingen tegelijk investeren. De vestiging in Heeg viel buiten de boot, maar was wel ernstig toe aan groot onderhoud en vernieuwing. Om toch snel de gewenste veranderingen door te kunnen voeren, 'gaf' de NJHC It Beaken voor tien jaar aan Stichting Oer 't Hout in Grouw. Sjoerd kreeg daarmee een nieuwe baas, Klaas Leijstra, die daarnaast zijn functie als manager van de herberg in Grouw bleef vervullen.

Grouw had interesse in Heeg omdat ze vaak de eigen grote toeloop van gasten niet aankon. Met een extra en ook een grotere herberg erbij hoefden ze die mensen geen nee meer te verkopen, maar konden ze in Heeg worden ondergebracht zonder de inkomsten helemaal mis te lopen. Grouw was een 'rijke' herberg en kon wel meteen investeren in It Beaken. In de winter van 1995-1996 is de nieuwe zuidvleugel gebouwd. Grouw was eigenaar van deze nieuwbouw, exploitant van de gehele vestiging en huurder van de bestaande gebouwen.

*Stayokay Heeg vanaf  
het sportveld (2006)*



## HUISDIEREN

Heit en Mem en ook hun kinderen hielden van beesten en er was ruimte genoeg om veel beesten te houden. Ze hielden Oteboe, de van gasten gekregen geit, varkens, konijnen, een speciaal ras van hazen gemixt met ontsnapte konijnen, kippen die hun eieren boven in bomen legden, honden, katten, een schaap, eenden en ganzen die zeer waaks waren. In de winter kwamen daar wel eens een half verhongerde roerdomp bij, een uit het ijs gehakte zwaan, een zieke reiger of ondervoede eenden. Allemaal kregen ze een plek bij het wak in het ijs in het schiphuis en werden ze voorzien van stro en eten. John had King en Sobat en Rob werd altijd vergezeld door Wabbe.

En paar jaar geleden kreeg Sjoerd de vraag van een schipper of het niet leuk was een varkentje te hebben op de herberg. Onwetend dat er vroeger ook al varkens rondgelopen hadden, vond Sjoerd dat best, als het maar niet zo'n groot vet beest zou worden, een minivarkentje kon wel. Een paar dagen later reed de schipper met een vorkheftruck het terrein op met daarop een kist en een varken van zo'n 80 centimeter groot.

Na een half jaar was het beest al anderhalve meter lang; hij groeide goed op de dagelijkse restjes uit de keuken. Sjoerd vond hem eigenlijk al te groot en wilde er wel vanaf, maar kon het toch niet over zijn hart verkrijgen het beest te laten afmaken. Dat veranderde toen een groep dierenartsen belde en wel een week op de herberg wilde vertoeven. Dat was precies in de tijd dat er varkenspest heerste en toen de artsen vroegen of er ook beesten op de herberg rondliepen, sloeg de paniek toe bij het horen van het woord 'varken'. Dat was de druppel en Sjoerd heeft het varken daarom toch maar laten inslapen. De omzet uit de dierenartsgroep kwam namelijk zeer gelegen.

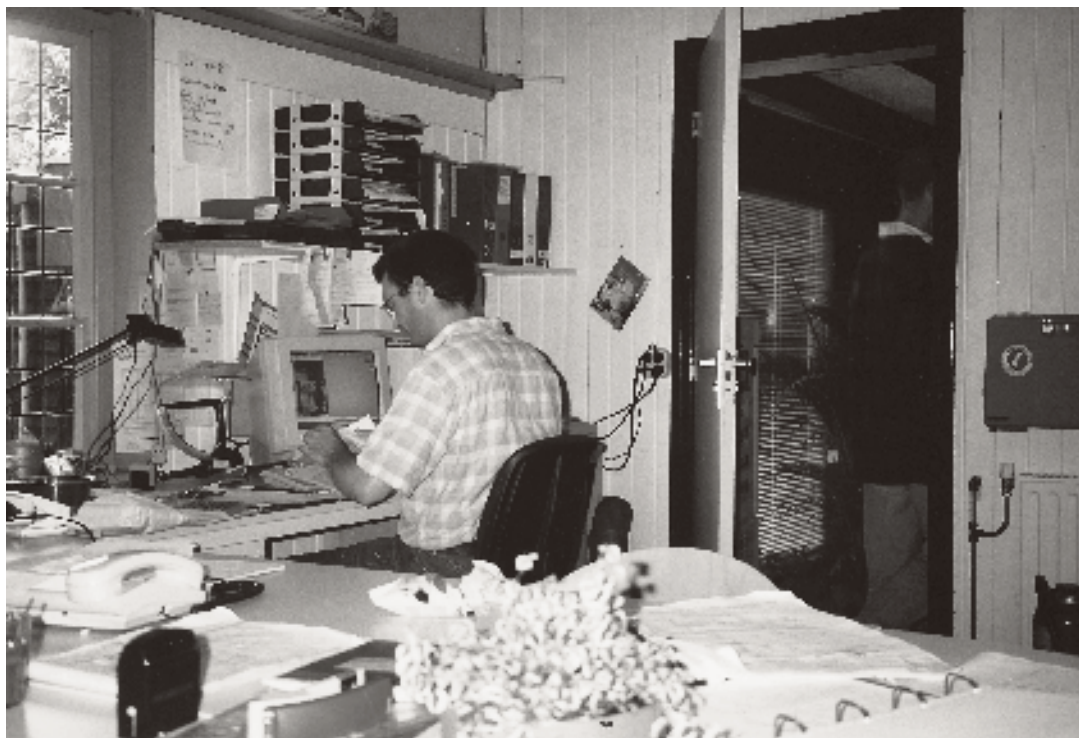




## ASIELZOEKERS

Beide herbergen bleven echter seizoensbedrijven van april tot en met oktober. Om de inkomsten aan te vullen grepen ze de kans om 's winters asielzoekers onder te brengen in beide vestigingen. Vijf jaar lang hebben er elke winter zo'n 80 tot 120 asielzoekers in It Beaken 'gewoond'. Als Sjoerd daaraan terug denkt, vraagt hij zich wel eens af hoe ze dat allemaal hebben geregeld. Makkelijk was het niet altijd. Asielzoekers waren niet overal welkom, dus is er eerst een bijeenkomst belegd in het dorp om de bewoners erop voor te bereiden. De Heegemers hebben de komst van de asielzoekers altijd erg goed opgevangen. Op een bepaald moment begon een aantal vrijwilligers uit het dorp zelfs een kledingwinkel speciaal voor de nieuwkomers.

De asielzoekers stonden ook niet allemaal te juichen bij het idee dat ze naar Heeg moesten. De eerste indruk was vaak slecht: veel water in de buurt en dus gevaarlijk want velen konden niet zwemmen en het was er in hun ogen veel te rustig. Maar wanneer ze na een half jaar weer weg moesten, wilden de meesten liever blijven.



*Sjoerd in zijn kantoor,  
het atelier*

Organisatorisch had de opvang nogal wat voeten in de aarde. Een deel van de kamers moest na het seizoen omgebouwd worden tot woonkamer en dat betekende bedden opslaan. Ook stond er de eerste winter, in 1997, een kookploeg klaar die de maaltijden verzorgde. De asielzoekers kregen gewone Hollandse pot voorgeschoteld, maar waren daar niet echt blij mee. Hun onvrede leidde zelfs tot een heuse hongerstaking. ‘Het jaar daarop gingen we daarom maar over tot zelfverzorging,’ zegt Sjoerd. ‘Daarvoor bouwden we de hele keuken om. We zetten er tien gasstellen bij en tig koelkasten. Ook zes extra wasmachines waren nodig, plus een schema van wie wanneer mocht wassen om ruzies te voorkomen.’

Het grootste probleem was het tv-kijken. Eerst stond er maar één tv met Nederlandse zenders. Daar konden de asielzoekers niks mee. Het jaar daarop kwamen er een schotel op dak en een tweede tv. Maar ook dat loste de ruzies niet op. ‘Op een gegeven moment zat er telkens weer iemand op dak om de schotel bij te draaien, zodat hij naar zijn favoriete programma kon kijken,’ vertelt Sjoerd. ‘Dat liep zo uit de hand dat we de politie erbij moesten halen om de kijkende partijen uit elkaar te houden. Ook hiervoor stelden we dus een schema op.’

De laatste paar jaar kookten ze op de kamer en had iedereen ook een eigen koelkast op de kamer. Na vijf jaar nam landelijk de instroom van asielzoekers af en stopte deze lucratieve winteractiviteit. Aan het eind van de laatste winter werden alle koelkasten opgeslagen in de eetzaal. Die koelkasten waren geleend van een ander asielzoekerscentrum. 'Toen met Hemelvaart een schoolgroep in de herberg zat, kwamen er een paar meisjes naar me toe die zeiden dat overal beestjes liepen,' vertelt Sjoerd. 'Onmogelijk, dacht ik nog, maar toen we gingen kijken zagen we overal kakkerlakken van klein tot groot. Wat bleek nou, in die koelkasten zaten kakkerlaknesten en vanwege de koude winter kwamen die nesten pas in het voorjaar uit. Het heeft de bestrijdingsdienst heel wat werk gekost om de herberg weer kakkerlakkvrij te maken.

Het was een mooie, maar ook moeilijke tijd,' zegt Sjoerd. 'Ik was nog maar net manager en kreeg te maken met een veel groter gebouw, meer personeel en 40.000 overnachtingen per jaar.'

#### WIM-LEX

Prins Willem Alexander kwam begin jaren negentig een aantal keren naar de herberg met de *Groene Draeck*, een politieboot en bewaking. Soms nam hij een Laser mee en de bewakers verplaatsten zich in een snelle speedboot. 's Avonds zat hij gewoon te kaarten in de bar, maar de bewakers zorgden er wel voor dat instructrices niet te dicht bij hem konden komen. Dat tot grote ontevredenheid van Martine Hondeveld en dus legde zij een papieren klok en een douchekop in de Laser. De wijzers van de klok gaven 7 uur aan, maar of Willem Alexander op de uitnodiging is ingegaan om op die tijd met Martine te douchen, vertelt het verhaal niet.

Hij wilde altijd in het Piersmahuis slapen waar hij nog eens de gang helemaal heeft ondergekotst. Ook stond hij erop dat hij zelf afrekende aan de receptie. Sjoerd weet nog goed dat hij Willem Alexander daarbij één keer zeer verbaasd aankeek, toen deze zei: 'Dat wordt ook steeds duurder, die jeugdherbergen.'



## DE ZEILSCHOOL



In het laatste jaar van Rob van Roessel kwam er naast het tjotterzeilen, officieel kielboot genoemd, een nieuwe discipline bij: het jeugdzeilen in Optimisten. In het begin deden de tjotterinstructeurs het jeugdzeilen erbij. Nu is het een volwaardige discipline met eigen opleiders, begeleiders en instructeurs en een complete CWO-diplomalijn.

De zeilschool is sinds het vertrek van Rob geheel afhankelijk van vrijwilligers. De huidige vijf opleiders (Sjoerd Davis, Ronald Leemeijer, Wouter de Loos, Arnold Oosterdijk en Gerrit-Jan de Vos) houden in de gaten wat de klant wil, verbeteren opleidingen en starten nieuwe activiteiten. Na de komst van de optimisten hebben ze in 1996 een nieuwe zwaardbootcursus van de grond af opgebouwd. Jongeren die uit de Optimist zijn gegroeid, kunnen nu overstappen naar de cursus in Pico's. De zeilschool beschikt nu over 25 Optimisten en 30 Pico's die zo'n 350 tot 400 cursisten per jaar trekken.

Voor de kielboot zet de zeilschool valken en tjotters in. Ook dat is ingegeven door de wens van de klant. Bij inschrijving kunnen cursisten kiezen in welk type kielboot zij les willen krijgen en de meerderheid kiest voor de valk. Per jaar komen zo'n 100 tot 150 cursisten op de kielbootcursus af.



*Cursisten eind jaren '90*

Organisatorisch is het er aardig ingewikkelder op geworden met drie disciplines, ook al zijn het watersport-combinatie-kamp en het zwerfkamp afgeschaft. Zo is er niet meer één scheepsraad voor alle instructeurs, maar wordt er ook per discipline overlegd. De taken cursusleider (CL), plaatsvervangend cursusleider (PVCL) en weekleider bestaan niet meer. Nu lopen er per week vier coaches rond, ook weer disciplinegebonden en één of meer opleiders die eindverantwoordelijk zijn voor de gehele gang van zaken.

Bij elkaar blijven tijdens de cursus betekent nu ook heel wat anders. Op een door de weekse cursusdag zie je op het Heegermeer overal vloten liggen met kluwens Pico's of Opti's. Als instructeurs elkaar of een coach nodig hebben, pakken ze gewoon hun mobieltje. Het eerste wat daarom elke zondagochtend gebeurt, is het uitwisselen van mobiele nummers.

Ook de instructie aan Opti's en Pico's vereist andere vaardigheden van instructeurs. Ze zitten nu op afstand in hun bijboot of op het vlot en niet meer de hele dag aan boord bij de cursisten. En, het is echt één op één instructie geworden, waarbij deelnemers ook om de beurt even teruggeroepen kunnen worden naar het vlot.

Al die nieuwe schepen hebben gezorgd voor een nieuwe inrichting op het terrein. De walkant is nu voorzien van een paar hellingen om elke dag te Opti's en Pico's op het droge neer te kun-



*Pico-masten*



*Lesje opdoeken*



*Opti-cursus*



nen leggen. Daar zijn speciale stellingen voor gebouwd en er is een hok voor materialen. Het haventje wordt 's avonds ingepolderd met alle vloten en één kant van het schiphuis is helemaal dichtgemetseld met oranje Jeanneaus.

Niet veranderd is de samenwerking met andere zeilscholen voor de Zi-B-opleiding. De partners zijn nu zeilschool Vinkeveen, Oer 't Hout en Pean. Ook de vijf weken stage van iedere A- en B-instructeur in opleiding bestaat nog steeds, inclusief de stage-mappen die inmiddels volledig vernieuwd zijn.

Wat terugkeerde is een opleiding in de Herfst. Zo'n 20 jaar geleden was er een Herfst-selectieweek voor aankomend instructeurs. Als je daar doorheen kwam, mocht je met Pasen terugkomen voor de echte opleiding. Nu is er een Herfstweekend voor potentiële instructeurs. Voor cursisten is het seizoen verlengd met een meikamp en een herfstkamp. In de Meivakantie organiseert de zeilschool cursussen voor alle disciplines; het herfstkamp is alleen voor kielbootcursisten.

Het lesgeven zelf is in essentie gelijk gebleven: nog steeds leert een cursist zeilen van een instructeur. Maar gold vroeger het strakke weekprogramma van het A-brevet, nu staat de individuele cursist centraal. Hij krijgt les op maat, vanuit de visie dat een zeilboot bedoeld is om van A naar B te varen. Dat is niet alleen een theoretisch verhaal. Meerdere keren per week zijn er tochtjes naar dorpen in de buurt. Zeker één keer per week wordt elders warm gegeten, vaak bij de pizzeria in de Luts waar uiteraard naartoe wordt gezeild.

Voor de instructeurs is een paar jaar geleden een vrachtschip neergelegd als slaapboot en overleg-ruimte, de *Spes*. Op de wal hebben de instructeurs een eigen ruimte in het atelier, het 'zeilschoolkantoor'. De opti's slapen in de bungalow en de andere cursisten slapen in de kajuiten en de hutten. Het eten is nu in de Tjillingzaal, die zijn naam te danken heeft aan de allereerste regenbui. Het dak bleek lek te zijn en de zaal stond meteen blank. Iemand zei: 'Dat lijkt op de *Tjilling*, die is ook altijd lek.'

*Lesgeven aan opti's  
in een Jeanneau*



## NACHTELIJKE SCHRANSPARTIJEN

Wat doe je als je hoort dat een groep van 40 gasten niet is komen opdagen voor de barbecue en je hebt een sleutel van de keuken. Precies dan trommel je een paar collega-instructeurs op en sluip je om drie uur 's nachts de keuken binnen. De schalen vlees keken ons uitnodigend aan en met vier man hebben we heerlijk een paar uur zitten fonduen. De verbaasde gezichten van de ochtendploeg staan ons nog levendig voor ogen.

Zo'n schranspartij schijnt vaker te zijn voorgekomen. Ook een koelkast vol paling is 's nachts niet veilig. Buiten aan het roer hebben instructeurs alle schalen schoon leeggevreten. Ze hebben niet eens de moeite genomen hun actie te verbloemen; de volgende ochtend glinsterde het roer wel heel bijzonder in het zonlicht.

## NA 2006

In de afgelopen jaren is er flink uitgebreid. Naast de nieuwe zuidvleugel en de Tjillingzaal is de bungalow uitgebouwd, zodat daar 's zomers alle deelnemers aan de Opti-cursus kunnen slapen. In totaal heeft Stayokay Heeg nu 180 bedden en 22.000 overnachtingen per jaar.

Grote verbouwingsplannen voor de komende jaren zijn er niet. Wel is er de wens kwaliteitsverbeteringen door te voeren. Zo moeten de toiletten in de gang nodig worden gemoderniseerd, zou de vloer in de eetzaal vervangen moeten worden en is het meubilair wel afgeschreven.



Voor alle verbouwingen moet Sjoerd nu niet meer aankloppen bij stichting Oer 't Hout. Sinds 2006 is Stayokay Nederland weer eigenaar van alle gebouwen, ze zijn gekocht van stichting Oer 't Hout. De exploitatie van It Beaken is nog wel in handen van stichting Oer 't Hout en Klaas Leijstra is nog steeds Sjoerds baas. Het personeel van It Beaken is in dienst van een aparte stichting, stichting Wetterherbergen Fryslân.

Ook de naam is veranderd. Officieel heet het complex nu Stayokay Heeg en daarmee wordt dan de herberg bedoeld. De naam It Beaken zit nu vast aan de zeilschool: Zeilschool It Beaken. En Stayokay heeft geen herbergen meer, maar *Hostels*. Voluit dus: *Stayokay Heegzeilschool It Beaken*.

## GASTEN

Voor wie doen en deden we het nu eigenlijk? Voor de gasten en voor onszelf. In vroeger jaren kwamen er vooral trekkers, jongeren en groepen. Later werden dat ook kinderen, scholen en personeel van bedrijven. Nu, onder de nieuwe naam Stayokay, zie je daarnaast steeds vaker jonge gezinnen met kinderen in Heeg. Bijzonder blijven nog altijd de groepen met gehandicapten. Wie ooit gevaren heeft met doven, blinden of geestelijk gehandicapten weet dat dat prachtige zeildagen opleverde met heel veel lol.

*Avondprogramma*





*Gerard bedient instructeurs in de huidige bar*

## SPECIALE GASTEN

Sjoerd Jousma vertelt smakelijk over een aantal speciale gasten. 'In 1995 hadden we Harm, de professor, die onder de brug van It Eilân sliep. Op een dag kwam hij langs en boden we hem een kop koffie aan. Dat was het begin van een dagelijks ritueel. Hij was een echte zwerver: onverzorgd, grote baard en hij stonk een uur in de wind. Om de stank te verdoezelen spoot hij zich helemaal onder de deodorant en als laatste zette hij de deobus aan zijn mond. We hebben hem een paar keer opgedragen weg te blijven, maar dan werd-ie vreselijk agressief. Uiteindelijk kregen we contact met zijn familie die hem heeft opgehaald.

Slim en bijzonder was mevrouw X. Deze enorme en stinkende vrouw sliep door heel Nederland in jeugdherbergen waar ze keurig haar overnachtingen en eten betaalde. Ze had alleen een onorthodoxe manier om aan geld te komen. Mevrouw X beschikte over een conducteurspakje dat ze op haar treinreizen van de ene naar de andere herberg aan trok. Ze liep vervolgens alle coupés af om reizigers te controleren en er zat altijd wel iemand bij die geen kaartje had. Deze moest dan ter plekke de boete betalen. Met dat geld heeft ze ook een aantal keren overnacht in Heeg.

Het personeel baalde wel eens van deze lastposten, zo ook van een aparteling die het in de eetzaal wat gezelliger wilde maken. Zij dekte voor zichzelf de tafel met een kleedje, een bloemetje, eigen bordje en bestek. Dat had ze in een tas bij zich. Zo zat ze daar rustig anderhalf uur te ontbijten en hield hele verhalen tegen zichzelf. Aan het eind van de maaltijd verdween alles weer in de tas en vertrok deze mevrouw weer.'

Ondanks al die veranderingen, hebben oude bekenden blijkbaar toch een binding met It Beaken. John Sanders werkt nu bij de afdeling bouwzaken op het hoofdkantoor van Stayokay in Amsterdam en heeft onlangs de panden in Heeg laten keuren op brandveiligheid. Rob van Roessel zit in het bestuur van de Stichting Friese Tjottervloot en begeleidt Arnold Haakman bij het onderhoud van de vloot. Pier Piersma, die het zeilen in tjotters met de paplepel ingegoten heeft gekregen, doet op zijn werf het groot onderhoud van de tjotters en de *Reiddomp*. Een aantal oud-instructeurs zit nu in besturen van stichtingen die verbonden zijn aan It Beaken en sommige instructeurs hebben hun kinderen al een zeilcursus laten volgen.



## GERAADPLEEGDE BRONNEN

Aan het maken van dit boek hebben de volgende personen een belangrijke bijdrage geleverd:

Mem Piersma, Pier Piersma, Jikkie Piersma, John Sanders, Rob van Roessel, Sjoerd Jousma, Arnold Oosterdijk, Sjoerd Davis, Gerrit-Jan de Vos, Wouter de Loos, Ronald Leemeijer, Marlien van Hulsel, Rixt Smit, Hennie Vreugdenhil, Michiel Fokkema, Sjouke van Dijk, Rose Speelman, Jaap Rouwé, Wiebe Kiestra, Joh. Kiestra, J. van der Harst, Louis Huyskes, Patricia Mink, Ronald van den Bosch en Anita van den Bosch.

Daarnaast is informatie gebruikt uit:

Een aantal artikelen uit regionale dagbladen uit de jaren '70

Tjotters en boatsjes Dr. Ir. J. Vermeer

Het Friese jacht Dr. Ir. J. Vermeer

Heech en de Hegemers

Spiegel de Zeilvaart No. 4 1990

No. 2 1996

No. 5 1997

No. 4 2005



**stayokay**  
WEDSTIJL  
INTERNATIONaal



ISBN 908112031X

**STAYOKAY HEEG / ZEILSCHOOL IT BEAKEN**  
IT EILÂN 65 862ICT HEEG 0515-442258  
[WWW.STAYOKAY.COM](http://WWW.STAYOKAY.COM) [WWW.IT-BEAKEN.NL](http://WWW.IT-BEAKEN.NL)